

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 31.12.2013.**

Sarajevo, ožujak 2014.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 31.12.2013. na temelju analize mjesečnih i kvartalnih izvješća o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatiranim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor).

SADRŽAJ

I.	UVOD.....	3
II.	POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH	6
	1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA	6
	1.1. Broj mikrokreditnih organizacija.....	6
	1.2. Organizacijski dijelovi	6
	1.3. Kadrovi.....	6
	2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO	8
	2.1. Bilanca stanja.....	8
	2.2. Kapital	12
	2.3. Kreditni portfelj	14
	2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	22
	2.5. Račun dobiti i gubitka.....	25
	3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA	27
III.	USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNiFTA	28
IV.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	30
V.	PRILOZI	32

I. UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organiziranja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Nadležnosti Agencije nad ovim poslovima propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koja MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalna izvješća o bilanci stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, otpisima i druga izvješća o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečno izvješće o kamatnim stopama.

U Federaciji BiH sa 31.12.2013., dozvolu za rad Agencije imalo je 13 MKO, 12 MKF i 1 MKD, koje su poslovale putem 310 organizacijskih dijelova. U mikrokreditnom sektoru Federacije BiH sa 31.12.2013. bilo je zaposleno 1.403 radnika, što je za 151 radnika ili 10% manje u odnosu na 31.12.2012. Agencija je u 2013. godini jednoj MKF dala suglasnost za stjecanje udjela u jednom MKD, čime je ova MKF postala stopostotni vlasnik MKD.

Bilančna suma MKO sa 31.12.2013. iznosila je 475,9 milijuna KM, od čega se na MKF odnosilo 474,9 milijuna KM ili 99,8%, a na MKD 1 milijun KM ili 0,2% od ukupne bilance MKO. Bilančna suma MKO na kraju 2013. godine bila je manja za 23,8 milijuna KM ili 5% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive MKO, sa 31.12.2013. iznosili su 396,2 milijuna KM i čine 83% ukupne aktive MKO, dok su neto krediti iznosili 390,7 milijuna KM. Krediti i na bruto i na neto osnovi manji su za 5% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (24%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama. MKO su nastavile smanjivati efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2013. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope u mikrokreditnom sektoru na ukupne kredite iznosile 25,29%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2012. godine, zabilježile pad od 2,6 postotnih bodova.

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 31.12.2013., mikrokreditni portfelj bilježi pad od 5%, te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja iskazano smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,82%, koliko je iznosila na 31.12.2012. na 1,39%. Nadalje, portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja također je smanjen sa 1,89% na 1,50%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okvirima standarda propisanog od Agencije, dok od 13 MKO, 2 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfelja koji mora biti ispod 5%. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja također bilježi poboljšanje, te je sa 4,88% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 2,96%. Na razini sektora, postotak otpisa sa 31.12.2013. bilježi poboljšanje, te je isti smanjen sa 3,88% koliko je iznosio na kraju prethodne godine na 2,63%, a četiri MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu postotka otpisa kredita.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 31.12.2013. iznosile 268,9 milijuna KM ili 56% ukupne pasive MKO i manje su za 14% u odnosu na stanje sa 31.12.2012. Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2013. iznosio je 179,7 milijuna KM ili 38% ukupne pasive MKO koji je veći za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 179,1 milijun KM ili 99,6%, a kapital jednog MKD 0,6 milijuna KM ili 0,4%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 118 milijuna KM koji čini 66% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 49,6 milijuna KM ili 27% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Temeljni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 11,5 milijun KM, odnosno 7% ukupnog kapitala MKF. Gubitak jednog MKD iznosio je 106 tisuća KM, a zakonske rezerve 101 tisuću KM, dok je temeljni kapital MKD iznosio 600 tisuća KM.

U razdoblju 1.1. - 31.12.2013., 11 MKF ostvarilo je višak prihoda nad rashodima u iznosu od 15.925 tisuća KM, dok je manjak prihoda nad rashodima ostvarila 1 MKF u iznosu od 26 tisuća KM, što znači da su MKF sa 31.12.2013. poslovale s viškom prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.899 tisuća KM. Jedno MKD je u razdoblju 1.1.-31.12.2013. ostvarilo neto gubitak u iznosu od 106 tisuća KM, što znači da je na razini mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH s krajem 2013. godine, ostvaren pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 15.793 tisuće KM, što je 20% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje sukladno zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. Iako razina aktive i bruto kreditnog portfelja opada, većina MKF je značajno unaprijedila poslovne prakse i procese, kao i interne kontrole, što se reflektira na poboljšanje kvalitete kreditnog portfelja. Uloženi su veliki naponi u poboljšanje procesa naplate kredita kod većine MKO koji se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji što utječe na finansijsku disciplinu klijenata, te rezultate poslovanja MKO. Ipak, pojedine MKF, značajna sredstva izdvajaju za različite marketinške kampanje u cilju promocije organa MKF kao i imidža MKF, zanemarujući strategije kojim bi zaustavili razgradnju institucije. Nažalost, budućnost nekolicine MKO, njenih zaposlenih kao i drugih resursa, ovisi o štetnim korporativnim praksama pojedinih organa rukovođenja/upravljanja kojima je zbog uskraćenog povjerenja kreditora, onemogućen dotok novih kreditnih sredstava, potreban, kako ne bi bila ugrožena likvidnost institucija.

U pojedinim organizacijama, značajnog opsega operacija i razine doniranih sredstava, kontrolama su uočene određene slabosti i nepravilnosti u radu koje su se uglavnom odnosile na nepridržavanje odredaba ZoMKO i provedbenih akata Agencije, specifično u pogledu upravljanja kreditnim i drugim rizicima, formiranja i održavanja rezervi za kreditne gubitke, a posebno u slučajevima ponovnog ugovaranja kredita. Ostale nepravilnosti odnosile su se na neadekvatnu uspostavu i vođenje izvanbilančne evidencije, neadekvatan obračun dospjelih i nedospjelih kamata, neadekvatno iskazivanje i izvješćivanje Agencije o iznosu doniranih sredstava, neiskazivanje efektivne kamatne stope u ugovorima o kreditu i prostorijama MKF, te propuštanje uspostave registra povezanih osoba i usvajanje politika MKO za poslovanje s povezanim osobama, slabosti u procedurama za obradu prigovora i žalbi klijenata i jamaca i dr. Navedene nepravilnosti posljedično su utjecale na kršenje Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje MKO u pogledu propisanih standarda Agencije za poslovanje MKO. Kontrolama je utvrđeno da se kod dvije MKF, u upravljanju imovinom MKF, organi istih ne pridržavaju načela poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno pažnjom dobrog gospodarstvenika i stručnjaka, te da stvaraju visoke, nepotrebne i neopravdane troškove, kao i da obavljaju transakcije s povezanim osobama kojima se čini šteta po fondaciju, a korist

izravno stječu povezane osobe što je suprotno zakonskim odredbama kao i misiji osnivanja MKF.

Neusvajanje predloženih izmjena i dopuna ZoMKO, kojim bi sukladno Zaključku Vlade Federacije BiH, bile omogućene efikasnije korektivne mjere prema institucijama i organima koje krše ZoMKO i podzakonske akte Agencije, neminovno će voditi nanošenju štete doniranom kapitalu a posljedice će, nažalost, osjetiti cijeli mikrokreditni sustav kojeg čine klijenti, kreditori, kao i zaposleni u MKO. Neusvajanje predloženih izmjena i dopuna ZoMKO pogoduje nekolicini pojedinaca koji sigurno utočište nalaze u trenutnim propisima koji nedovoljno sankcioniraju nanošenje štete imovini fondacije i doniranim sredstvima koji su od šireg značaja.

U 2013. godini zabilježen je prijenos dijela imovine jedne mikrokreditne fondacije koja je zadovoljila potrebne uvjete, u mikrokreditno društvo, kojom je ista postala stopostotni vlasnik društva, čime su stvorene pretpostavke za jačanja trenutno jedinog mikrokreditnog društva registriranog na području Federacije BiH.

Izješća nezavisnog vanjskog revizora

Člankom 18. Zakona o MKO, propisano je da su MKO dužne imenovati, uz suglasnost Agencije, vanjskog revizora koji će izvršiti reviziju godišnjih financijskih izvješćaja i sačiniti revizorsko izvješće, sukladno zakonu i drugim propisima kojima se uređuje oblast računovodstva i revizije, koje MKO dostavljaju Agenciji najkasnije pet mjeseci po isteku poslovne godine na koju se izvješće odnosi. MKO su dužne revizorska izvješća u skraćenom obliku objaviti u jednom ili više dnevnih novina, dostupnih na cijelom teritoriju BiH, u roku od 30 dana od dana prijema izvješća, i o tome, uz dostavu kopije objave, odmah izvjestiti Agenciju. Sukladno članku 19. Odluke o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, br: 27/07 i 46/11), MKO su dužne pribaviti suglasnost Agencije za imenovanje vanjskog revizora. Izbor revizorske kuće vrši isključivo organ upravljanja MKO na prijedlog odbora za reviziju, a zahtjev za izdavanje suglasnosti s pratećom dokumentacijom i odlukom organa upravljanja o izboru revizorske kuće, dostavljaju Agenciji. Sukladno članku 23. Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12), Agencija može odbiti izvješće nezavisnog revizora i zahtijevati novo izvješće koje će izraditi ovlašteni revizor kojeg imenuje Agencija, na teret MKO.

Uvidom u dostavljena revizorska izvješća za 2012. godinu, utvrđeno je da je od 13 MKO, 9 MKF i 1 MKD imalo neokvalificirana izvješća, od čega su kod 3 MKF i 1 MKD u izvješćima istaknute činjenice koje su se uglavnom odnosile na nepoštivanje ugovora o kreditu sa financijerima i nepoštivanje uvjeta poslovanja propisanih odlukama Agencije. Za jednu MKF, nezavisni revizor je izdao izvješće uz mišljenje s rezervom, jedna MKF imala je negativno mišljenje, dok je jedna MKF imala revizorsko izvješće sa suzdržanim mišljenjem, s obzirom na nemogućnost pribavljanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza za osiguranje osnove za izražavanje revizorskog mišljenja. U prilogu 3. ove Informacije, navedeni su detaljniji podaci o revizorskim izvješćima po pojedinačnim MKO za godinu koja je završila s 31.12.2012., a koji su dostavljeni Agenciji do 31.5.2013.

Posebne napomene: U pogledu izrade redovnih kvartalnih Informacija o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine, Agencija koristi podatke koje dostavljaju MKO. Agencija kontrolama poslovanja MKO provjerava dostavljena izvješća. S tim u vezi utvrđene

su nepravilnosti kod izvješćivanja kod jedne MKO koje se odnose na pozicije kapitala, stalnih sredstava i ostale aktive, što će biti predmetom naloga Agencije. Kod jedne MKO značajnog opsega operacija Agencija izražava rezervu u pogledu izvješćivanja.

II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 31.12.2013., dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 28 organizacijskih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Agencija je tijekom 2013. godine izdala suglasnost jednoj MKF za stjecanje udjela u jednom MKD, čime je postala stopostotni vlasnik ovog društva. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni sljednik imovine, prava i obveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine.

U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 31.12.2013. imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacijski dijelovi

Na dan 31.12.2013., u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacijskih dijelova, kojeg sukladno članku 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 310 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 208, Republici Srpskoj 99 i Distriktu Brčko 3. Ukupan broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH smanjen je za 9 organizacijskih dijelova, odnosno 3% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 175 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlasti za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

U 2013. godini, Agencija je izdala 8 suglasnosti za osnivanje organizacijskih dijelova, 18 suglasnosti za zatvaranje organizacijskih dijelova MKO i 16 suglasnosti za promjenu adrese organizacijskih dijelova, dok je 1 organizacijski dio dodan u Registar Agencije nakon izvršene kontrole na licu mjesta jedne MKO. Organizacijske dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacijskih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacijskih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 28 podružnica i terenskih ureda.

1.3. Kadrovi

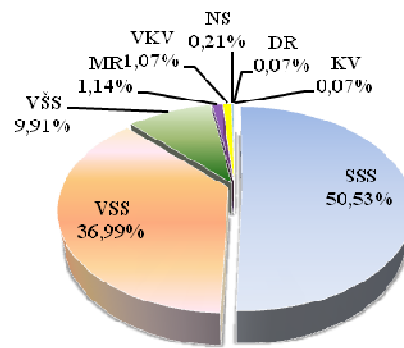
Sa 31.12.2013., mikrokreditni sektor zapošljava ukupno 1.403 radnika, što je za 151 radnika, ili 10% manje u odnosu na 31.12.2012. Na ovaj pad zaposlenih na razini sektora, najviše utjecaja imao je pad zaposlenih kod jedne od najvećih MKO, koja je zabilježila pad zaposlenih od čak 36%, ili 107 zaposlenika u odnosu na kraj prethodne godine. MKF zapošljava 1.394 radnika ili 99,4%, a MKD 9 radnika ili 0,6%.

Tablica 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2012.		Ukupno	Udjel (%)	31.12.2013.		Ukupno	Udjel (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,19	3	0	3	0,21	100
2.	KV	1	0	1	0,06	1	0	1	0,07	100
3.	VKV	15	0	15	0,97	15	0	15	1,07	100
4.	SSS	828	2	830	53,41	707	2	709	50,53	85
5.	VŠS	154	1	155	9,97	138	1	139	9,91	90
6.	VSS	530	4	534	34,36	513	6	519	36,99	97
7.	MR	16	0	16	1,03	16	0	16	1,14	100
8.	DR	0	0	0	0	1	0	1	0,07	n/a
UKUPNO		1.547	7	1.554	100,00	1.394	9	1.403	100,00	90

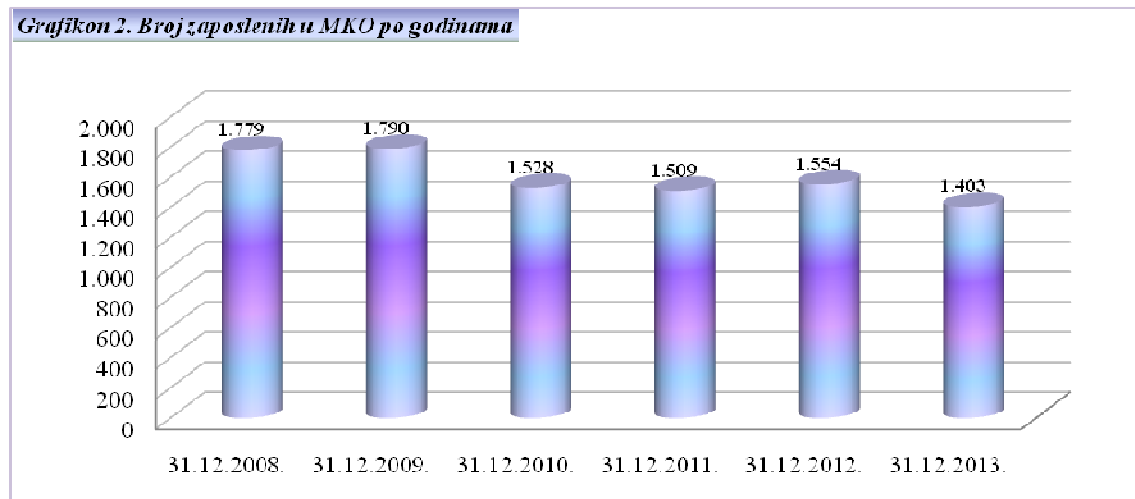
U strukturi zaposlenih najveći je udjel SSS od 50,53%, VSS od 36,99% i VŠS od 9,91%. Postotak udjela zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u padu je za 15%, a sa višom i visokom stručnom spremom za 10%, odnosno 3%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Promatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 31.12.2013. zapošljavale 1.403 radnika, što predstavlja smanjenje od 22% u odnosu na kraj 2009. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 40%, odnosno 32%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma MKO sa 31.12.2013. iznosi 475,9 milijuna KM i za 23,8 milijuna KM ili 5% je manja u odnosu na stanje sa 31.12.2012.. Rast bilančne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 8 MKF, dok su pad zabilježile 4 MKF i 1 MKD.

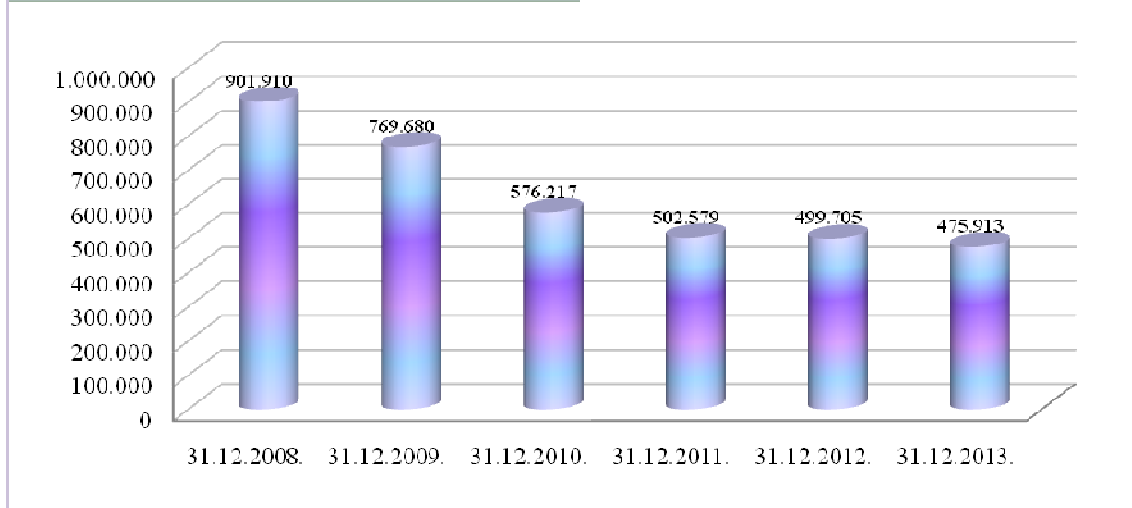
Pad bilančne sume do 10% u odnosu na 31.12.2012. zabilježila je 1 MKF, pad do 20% zabilježile su 2 MKF, a pad bilančne sume do 30% zabilježila je 1 MKF. Jedno MKD zabilježilo je pad bilančne sume za 33% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. imala najveći udjel u iznosu bilančne sume u sektoru, za dvanaest mjeseci, aktivu je smanjila za čak 26 milijuna KM, te je zabilježila pad od čak 23% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad aktive na razini cijelog sektora. Najveći udjel u ukupnoj bilanci MKO ima šest MKF sa aktivom u iznosu od 435,9 milijuna KM ili 92%.

- 000 KM -

Tablica 2. Bilanca stanja MKO									
OPIS	31.12.2012.			31.12.2013.				Indeks	
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%		UKUPNO
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	25.286	104	25.390	24.123	5	88	9	24.211	95
2. Plasmani bankama	8.245	0	8.245	4.054	1	0	0	4.054	49
3. Krediti	415.883	1.349	417.232	395.382		886		396.268	95
4. Rezer. za kred. gubitke	7.585	25	7.610	5.507		16		5.523	73
5. Neto krediti	408.298	1.324	409.622	389.875	82	870	84	390.745	95
6. Posl. pr. i ost. fik. aktiva	48.025	84	48.109	42.596	9	50	5	42.646	89
7. Dugoročne investicije	15	0	15	761	0	0	0	761	5073
8. Ostala aktiva	9.268	33	9.301	14.018	3	28	3	14.046	151
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	975	2	977	549		1		550	56
UKUPNO AKTIVA	498.162	1.543	499.705	474.878	100	1.035	100	475.913	95
PASIVA									
10. Obav. po uzetim kred.	311.240	803	312.043	268.565	57	348	34	268.913	86
11. Ostale obveze	24.091	39	24.130	27.201	6	92	9	27.293	113
12. Kapital	162.831	701	163.532	179.112	38	595	57	179.707	110
UKUPNO PASIVA	498.162	1.543	499.705	474.878	100	1.035	100	475.913	95
Izvanbilančna evidencija	172.252	52	172.304	170.598		55		170.653	99

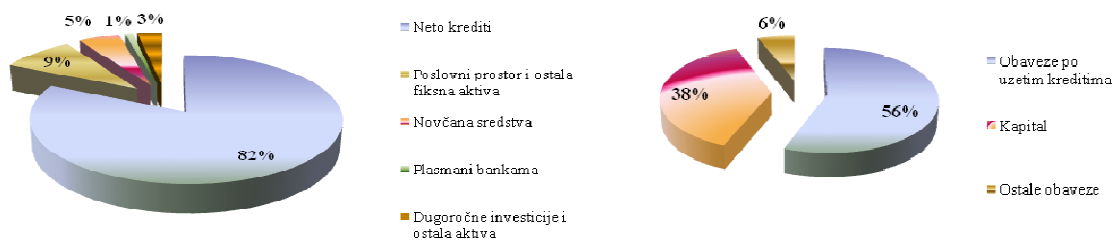
Promatrajući bilančnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 902 milijuna KM. Bilančna suma MKO na dan 31.12.2013. iznosila je 475,9 milijuna KM, i manja je za čak 47% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilančne sume, kod kojih je ista pala za čak 74%, odnosno 60%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 24,2 milijuna KM ili 5% sa stopom pada od 5% u odnosu na 31.12.2012. i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 4,1 milijun KM ili 1% i manji su za 51% u odnosu na kraj prethodne godine. Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjeno za rezerviranja za kreditne gubitke iznose 390,7 milijuna KM ili 82% ukupne aktive i manji su za 18,8 milijuna KM ili 5% u odnosu na 31.12.2012. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 7 MKF, dok je pad zabilježilo 5 MKF i 1 MKD. U odnosu na 31.12.2012. pad neto kredita do 10% zabilježile su 3 MKF, pad do 20% zabilježila je 1 MKF, dok je pad do 30% također zabilježila 1 MKF. Jedna MKD zabilježila je pad neto kredita od 34% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. imala najveći udjel u iznosu neto kredita u sektoru, za dvanaest mjeseci, iste je smanjila za čak 23 milijuna KM, te je od svih MKF zabilježila najviši pad neto kredita od čak 25% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilančne pozicije na razini cijelog sektora. Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 42,6 milijuna KM ili 9% ukupne aktive i za 5,5 milijuna KM ili 11%, ova bilančna pozicija manja je u odnosu na kraj prethodne godine. Postotak fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na razini sektora iznosi 10% što je na samoj granici dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, tri MKF krše ovaj standard, dok je jedna MKF na samoj granici. Iznos od 14,3 milijuna KM ili 3% odnosi se na dugoročne investicije (0,8 milijuna KM koje iskazuje samo jedna MKF) i ostalu aktivu (13,5 milijuna KM umanjenu za rezerviranja na ostale stavke aktive osim kredita), koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostale aktive na razini sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 2,95%, a gledajući pojedinačno, kod svih MKO, ostala aktiva je ispod 10% u odnosu na ukupnu aktivu.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 268,9 milijuna KM ili 56% ukupne pasive i manje su za 14% u odnosu na 31.12.2012. Jedna MKF s najvećim udjelom u iznosu obveza po uzetim kreditima s krajem prethodne godine, za dvanaest mjeseci, iste je smanjila za čak 30,3 milijuna KM, te je zabilježila pad od 34% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilančne pozicije na razini cijelog sektora.

- 000 KM -

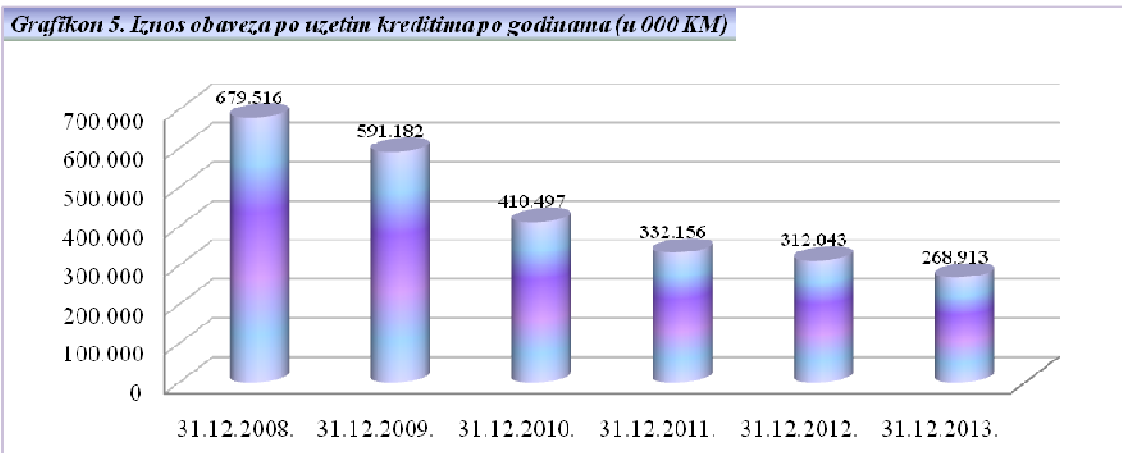
Tablica 3. Ročna struktura uzetih kredita									
OPIS	31.12.2012.				31.12.2013.				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obveze po uzetim kratkoroč. kreditima	99.872	719	100.591	32	81.258	202	81.460	30	81
2. Obveze po uzetim dugoroč. kreditima	211.368	84	211.452	68	187.307	146	187.453	70	89
UKUPNO	311.240	803	312.043	100	268.565	348	268.913	100	86

Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 187,4 milijuna KM ili 70% i manji su za 11% u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, kratkoročni krediti (koje nemaju 3 MKF) iznose 81,5 milijuna KM ili 30% i imaju stopu pada od 19% u odnosu na kraj prethodne godine. Na obveze po uzetim kreditima na MKF odnosi se 268,6 milijuna KM ili 99,8% od ukupnih obveza po uzetim kreditima.

S obzirom da kreditori, kako domaće komercijalne banke, tako i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi, generalno pokazuju visok stupanj opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, mnoge MKO su uskraćene za sredstva kojim bi financirale svoju mikrokreditnu aktivnost i ostvarile dovoljan prihod od redovnih operacija kojim bi pokrile svoje rashode. Dodatno uskraćivanje dugoročnih sredstava MKO i dospijeće kratkoročnih obveza uz lošu naplatu kredita može dovesti do nelikvidnosti pojedinih MKO, čak i većeg opsega operacija, što predstavlja jedan od značajnih rizika i izazova s kojim su suočeni organi upravljanja i rukovođenja.

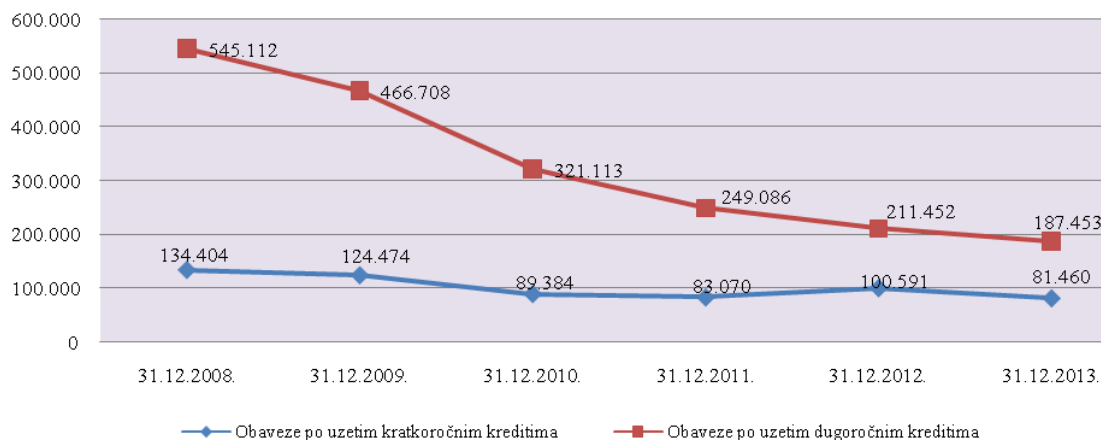
Prema dostavljenim izvješćima o likvidnosti MKO, pozicija likvidnosti ugrožena je kod dvije MKO na način da je upitno vraćanje tekućih obveza koje dospijevaju u značajnijem iznosu u prvoj polovici 2014. godine po redovnom tijeku stvari i isplati kredita u iznosima koji bi omogućili zadržavanje kreditnog portfelja na približno istoj razini ili uz umjereno umanj enje istoga. Jedna MKO kojoj dospijevaju značajnije obveze u prvoj polovici 2014. godine mora osigurati značajne nove izvore sredstava za otplatu, a što može utjecati na rizik likvidnosti.

Promatrajući iznos ukupnih obveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 milijuna KM. Ukupne obveze MKO po uzetim kreditima na dan 31.12.2013. iznosile su 268,9 milijuna KM, i manje su za čak 60% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 92%, odnosno 88%.

Kao što je vidljivo iz donjeg grafikona, pored toga što su ukupne obveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 60%, odnosno 14% u odnosu na kraj prethodne godine, promatrajući obveze po uzetim kreditima po ročnosti, zabrinjava činjenica da su dugoročni krediti u odnosu na 2008. godinu u padu za čak 65%, te konstantno padaju, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 39%, te su u odnosu na 31.12.2012. također manji za 19%, iako su u s krajem 2012. godine zabilježili porast u odnosu na prethodne dvije godine.

Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Deset najznačajnijih kreditora MKO na koje se odnosi 66% od ukupnih kreditnih obaveza su:

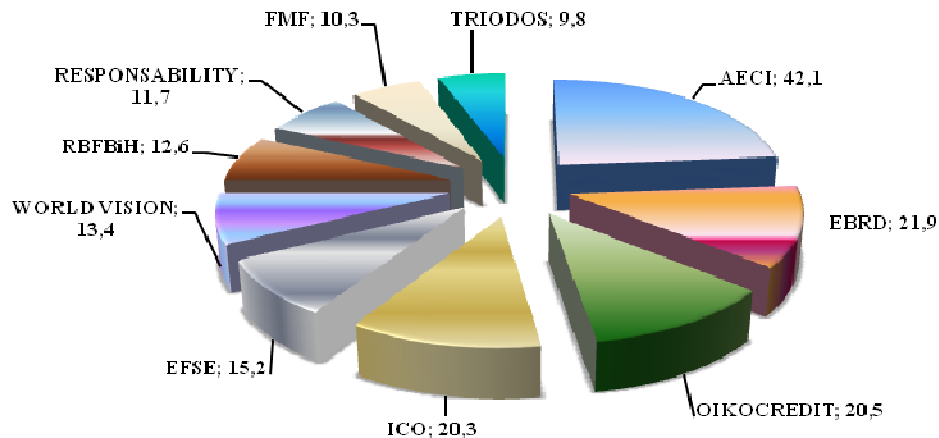
- 1.) AECI – Agencija za međunarodnu suradnju Kraljevine Španjolske (42,1 milijun KM);
- 2.) EBRD – Europska banka za obnovu i razvoj, Velika Britanija (21,9 milijuna KM);
- 3.) Oikokredit, Nizozemska (20,5 milijuna KM);
- 4.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španjolska (20,3 milijuna KM);
- 5.) EFSE – Europski fond za Jugoistočnu Europu, Luksemburg (15,2 milijuna KM);
- 6.) World Vision International, USA (13,4 milijuna KM);
- 7.) Razvojna banka Federacije BiH¹ (12,6 milijuna KM);

¹ Sredstva su plasirana u okviru Projekta lokalnih inicijativa LIP I i LIP II koja su Odlukom Vlade Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, br: 78/06 i 34/07) na upravljanje prenesena Razvojnoj banci Federacije BiH.

- 8.) Responsibility SICAV, Švicarska (11,7 milijuna KM);
- 9.) Federalno ministarstvo financija, FBiH (10,3 milijuna KM);
- 10.) Triodos – Doen, Holandija (9,8 milijuna KM).

Jedna MKF kod prvog kreditora ima izloženost 46% sto predstavlja visoku koncentraciju izvora sredstava.

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obveze iznose 27,3 milijuna KM ili 6% ukupne pasive, a čine ih obveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostalih obveza na razini sektora u odnosu na ukupne obveze iznosi 9,21%, a gledajući pojedinačno, ukupno sedam MKF i jedno MKD ima postotak ostalih obveza veći od 10% u odnosu na ukupne obveze.

Izvanbilančna evidencija na dan 31.12.2013. iznosi 170,6 milijuna KM, koju čine otpisana kreditna potraživanja (170,3 milijuna KM) i komisioni poslovi (0,3 milijuna KM koje imaju tri MKF), a za 1% je manja od stanja sa 31.12.2012.

2.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2013. iznosi 179,7 milijuna KM ili 38% ukupne pasive i veći je za 16,2 milijuna KM ili 10% u odnosu na kraj 2012. godine. Kapital MKF iznosi 179,1 milijun MKF ili 99,7%, a kapital jednog MKD 0,6 milijuna KM ili 0,3%.

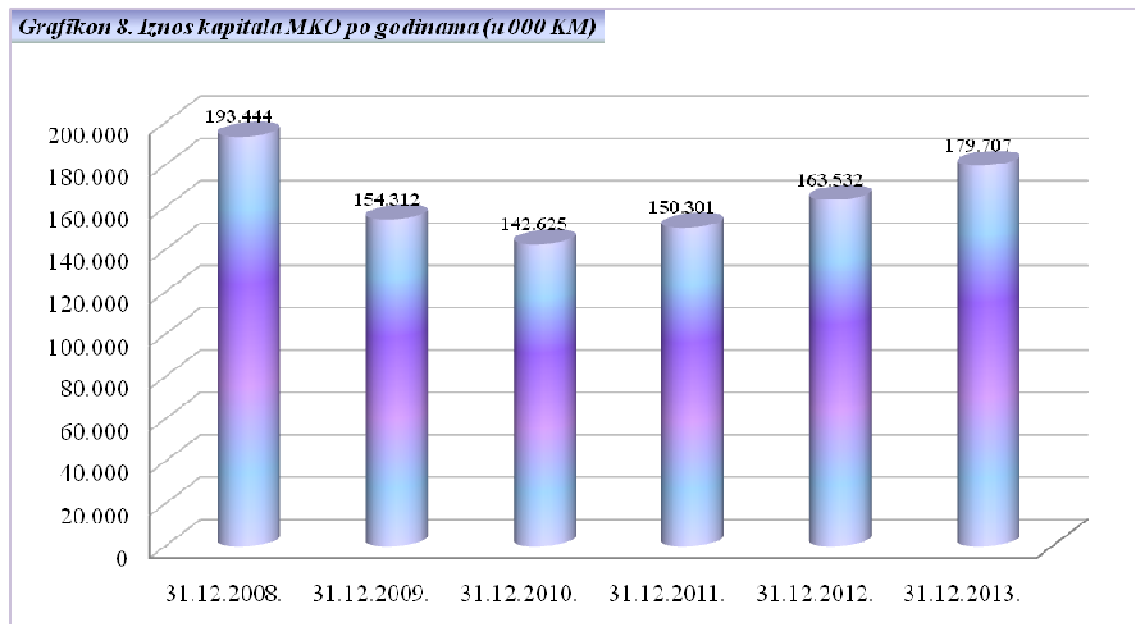
Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 27,33% ukupne aktive, a dvije MKF imaju postotak iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

Tablica 4. Struktura kapitala MKO

OPIS	31.12.2012.					31.12.2013.					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	46.936	29	0	0	46.936	49.640	28	0	0	49.640	106
Temeljni kapital	8.245	5	600	86	8.845	8.291	5	600	101	8.891	101
Višak/manjak prihoda nad rashodima	104.779	64	0	0	104.779	117.975	66	0	0	117.975	113
Emisioni ažio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	0	0	0	0	0	-106	-18	-106	n/a
Zakonske rezerve	0	0	101	14	101	0	0	101	17	101	100
Ostale rezerve	2.871	2	0	0	2.871	3.206	2	0	0	3.206	112
UKUPNO KAPITAL	162.831	100	701	100	163.532	179.112	100	595	100	179.707	110

Promatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 milijuna KM. Ukupan kapital MKO na dan 31.12.2013. iznosio je 179,7 milijuna KM, i manji je za 7% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF zabilježile su najveći pad iznosa kapitala, kod kojih je isti pao za 59%, odnosno 47%.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 118 milijuna KM, te čini 66% ukupnog kapitala MKF i veći je za 13,2 milijuna KM ili 13% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za razdoblje od 1.1. do 31.12.2013. ostvarila je jedna MKF, a višak prihoda nad rashodima 11 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto gubitak. Višak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja na dan 31.12.2013. ostvarile su 3 MKF, dok je 9 MKF i 1 MKD ostvarilo manjak prihoda nad rashodima, odnosno gubitak od redovnog poslovanja. Od tih 9 MKF, 8 ih je zahvaljujući izvanrednim приходima, koji su kod pojedinih MKF, značajno veći od iznosa ostvarenog manjka prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja, na kraju 2013. godine, ostvarilo

pozitivan rezultat. Izvanredni prihodi izravan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 49,6 milijuna KM ili 27% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Iznos doniranog kapitala o kojem izvješćuju MKO, u odnosu na kraj prethodne godine, veći je za 2,7 milijuna KM, odnosno 6%, i odnosi se na povećanje doniranog kapitala kod jedne MKF kod koje je kontrolom na licu mjesta utvrđeno da je o stanju istog pogrešno izvješćivala Agenciju u prethodnim razdobljima. Sukladno članku 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvješćivati Agenciju. Prema službenim kvartalnim izvješćima koje dostavljaju Agenciji, 9 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvješćima, te vodi evidenciju o stanju istog. Ciljanom kontrolom na licu mjesta, utvrđeno je da jedna MKF ne iskazuje vrijednost doniranog kapitala, što je suprotno propisima Agencije, te je izvješće o donacijama podcijenjeno za oko 7 milijuna KM, a isto će biti predmetom rješenja Agencije o izdavanju pismenog naloga.

Temeljni kapital MKF na dan 31.12.2013. iznosi 8,3 milijuna KM ili 5% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 3,2 milijuna KM, ili 2% ukupnog kapitala MKF.

Gubitak jednog MKD iznosi 106 tisuća KM, a zakonske rezerve 101 tisuću KM, dok temeljni kapital MKD iznosi 600 tisuća KM.

2.3. Kreditni portfelj

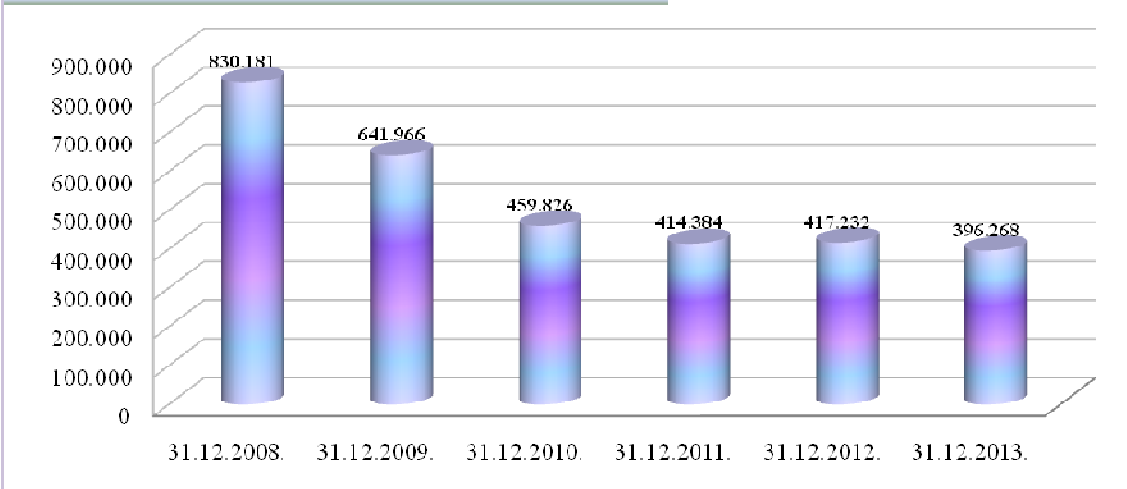
Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 396,2 milijuna KM ili 83% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Razina ukupnih kredita sektora ovisi o stanju kredita MKF na koje se odnosi 395,3 milijuna KM ili 99,8% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 0,9 milijuna KM ili 0,2% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tablici 5.

- 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2012.			31.12.2013.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	415.883	1.349	417.232	395.382	886	396.268	95
2.	Rezerve za kreditne gubitke	7.585	25	7.610	5.507	16	5.523	73
3.	Neto krediti (1.-2.)	408.298	1.324	409.622	389.875	870	390.745	95

Neto krediti iznose 390,7 milijuna KM i za 5% su manji u odnosu na 31.12.2012., dok su krediti na bruto osnovi također manji za 5% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF koja je s 31.12.2012. imala najveći udjel u iznosu bruto kredita u sektoru, za dvanaest mjeseci, iste je smanjila za 23,4 milijuna KM, te je od MKF, zabilježila najviši pad bruto kredita u sektoru od čak 25% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilančne pozicije na razini cijelog sektora. Rezerve za kreditne gubitke iznose 5,5 milijuna KM i manje su za 27% u odnosu na 31.12.2012. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfelj iznosi 1,39%, te u odnosu na omjer sa 31.12.2012., bilježi poboljšanje od 0,43 postotna boda.

Grafikon 9. Iznos bruto portfelja MKO po godinama (u 000 KM)

Promatrajući bruto portfelj MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 milijuna KM. Ukupan bruto portfelj na dan 31.12.2013. iznosio je 396,2 milijuna KM, i isti je manji za 52% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfelja, kod kojih je isti pao za čak 78%, odnosno 67%.

- 000 KM -

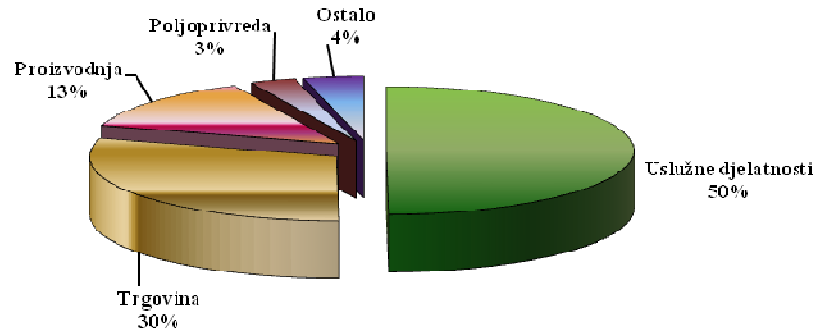
Tablica 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2013.

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	1.002	3.657	20	4.679	50%
b.)	Trgovina	866	1.898	32	2.796	30%
c.)	Poljoprivreda	77	202	2	281	3%
d.)	Proizvodnja	410	856	10	1.276	13%
e.)	Ostalo	67	300	4	371	4%
	UKUPNO 1:	2.422	6.913	68	9.403	100%
2.	Fizičkim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	14.695	73.813	563	89.071	23%
b.)	Trgovina	11.420	30.491	321	42.232	11%
c.)	Poljoprivreda	16.321	124.974	557	141.852	36%
d.)	Proizvodnja	5.149	14.043	120	19.312	5%
e.)	Stambene potrebe	2.494	46.566	228	49.288	13%
f.)	Ostalo	16.164	28.626	320	45.110	12%
	UKUPNO 2:	66.243	318.513	2.109	386.865	100%
	UKUPNO (1+2):	68.665	325.426	2.177	396.268	

Od ukupnog iznosa mikrokredita, 9,4 milijuna ili 2% plasirano je pravnim osobama, a 386,8 milijuna KM ili 98% plasirano je fizičkim osobama. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 70,8 milijuna KM ili 18%, a na dugoročne kredite 325,4 milijuna KM ili 82%. Sama dospjela potraživanja iznose

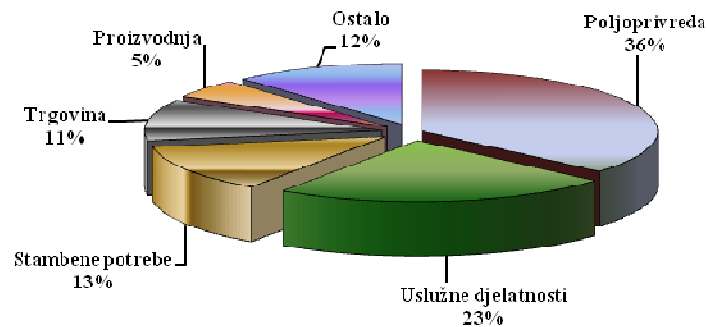
ukupno iznose 2,2 milijuna KM ili 1% od ukupnih kredita i gotovo u cijelosti se odnose na kredite dane fizičkim osobama.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita danih **pravnim osobama**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,7 milijuna KM ili 50%, odnosno trgovina 2,8 milijuna KM ili 30%. Za proizvodnju dano je 1,2 milijuna KM ili 13% od ukupnog iznosa mikrokredita danih pravnim osobama, dok je za poljoprivredu dano 0,3 milijuna KM ili 3%, a za ostale namjene 0,4 milijuna KM ili 4%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita danih **fizičkim osobama**, 141,8 milijuna KM ili 36% plasirano je za poljoprivredu, zatim 89,1 milijun KM ili 23% za uslužne djelatnosti, za stambene potrebe 49,3 milijuna KM ili 13%, za trgovinu je plasirano 42,2 milijuna KM ili 11%, za proizvodnju 19,3 milijuna KM ili 5%, te za ostalo 45,1 milijun KM ili 12%.

- 000 KM -

Tablica 7. Sektorska struktura mikrokredita

Mikrokrediti za:	31.12.2012.	31.12.2013.	Učešće	Indeks
Uslužne djelatnosti	102.589	93.750	24%	91
Trgovinu	52.463	45.028	11%	86
Poljoprivredu	144.056	142.133	36%	99
Proizvodnju	23.492	20.588	5%	88
Stambene potrebe	48.620	49.288	12%	101
Ostalo	46.012	45.481	12%	99
UKUPNO	417.232	396.268	100%	95

Na temelju analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (24%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju osobama koje nemaju pristup tradicionalnim izvorima financiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala. U odnosu na kraj prethodne godine, postotak ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u padu su od 1% do 14%, osim kredita za stambene potrebe koji su u porastu za 1% u odnosu na kraj prethodne godine.

- 000 KM -

Tablica 8. Ročna struktura mikrokredita

OPIS	31.12.2012.	31.12.2013.	Udjel	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	373.174	325.426	82%	87
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	44.058	70.842	18%	161
UKUPNO	417.232	396.268	100%	95

U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti u padu su za 13% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja) u porastu za 61%.

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31.12.2013. vide se iz slijedeće tablice.

Tablica 9. Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2013.

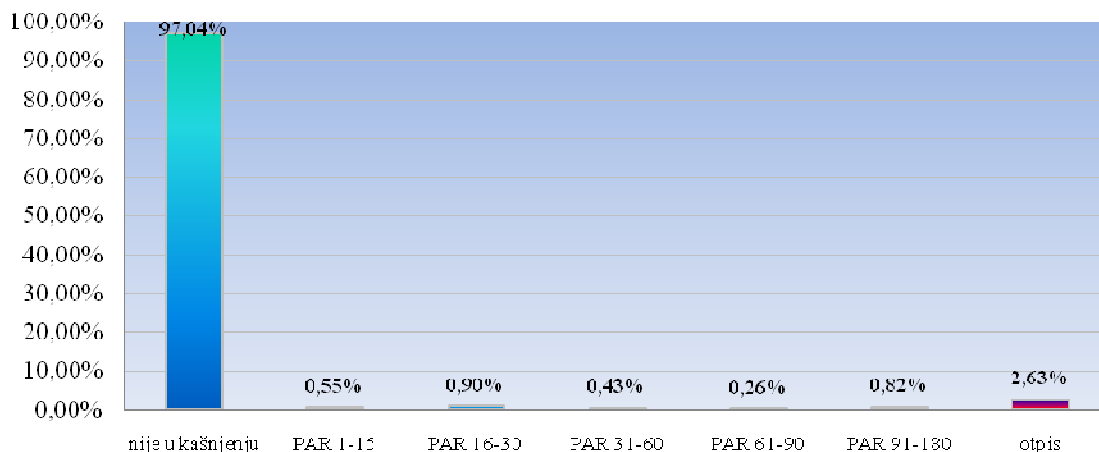
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezerve—ranja	Iznos kredita	Udjel (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezerviranja			Ukupna rezerviranja
					Stopa rezervi—ranja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	384.523	97,04	0%	9	234	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.198	0,55	2%	40	0	44	1	0	45
3.	16 – 30	15%	3.585	0,90	100%	67	0	538	67	0	605
4.	31 – 60	50%	1.695	0,43	100%	59	0	848	59	0	907
5.	61 – 90	80%	1.012	0,26	100%	59	0	810	59	0	869
6.	91 – 180	100%	3.255	0,82	100%	360	0	3.283	365	0	3.648
UKUPNO			396.268	100,00		594	234	5.522	551	0	6.073
7.	preko 180	Otpis	10.714		100%	2.135					

*U kolonama 9. i 10. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezerviranja jedne MKF za kredite koji su više puta reprogramirani i za kredite koji su ponovno ugovoreni, a čiji je saldo na izvještajni datum veći od 10.000 KM, za koje je Agencija, svojim rješenjem, naložila dodatna rezerviranja po stopi od 100%.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu 11,7 milijuna KM. Stopa kredita u kašnjenju preko jednog dana sa stanjem na dan 31.12.2013. iznosila je 2,96% i bilježi poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine za 1,92 postotna boda. Najveći iznos kredita ima kašnjenje u otplati od 16 do 30 dana (3,6 milijuna KM ili 1% od ukupnih kredita). Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 0,6 milijuna KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 6,1 milijun KM i u odnosu na 31.12.2012., manje su za 2,5 milijuna KM, odnosno 29%. Analizom izvješća MKO, utvrđeno je da jedna od najvećih MKO ima 33% udjela u ukupnom iznosu rezervi.

U 2013. godini, MKO su otpisale 10,7 milijuna KM glavnice i 2,1 milijun KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

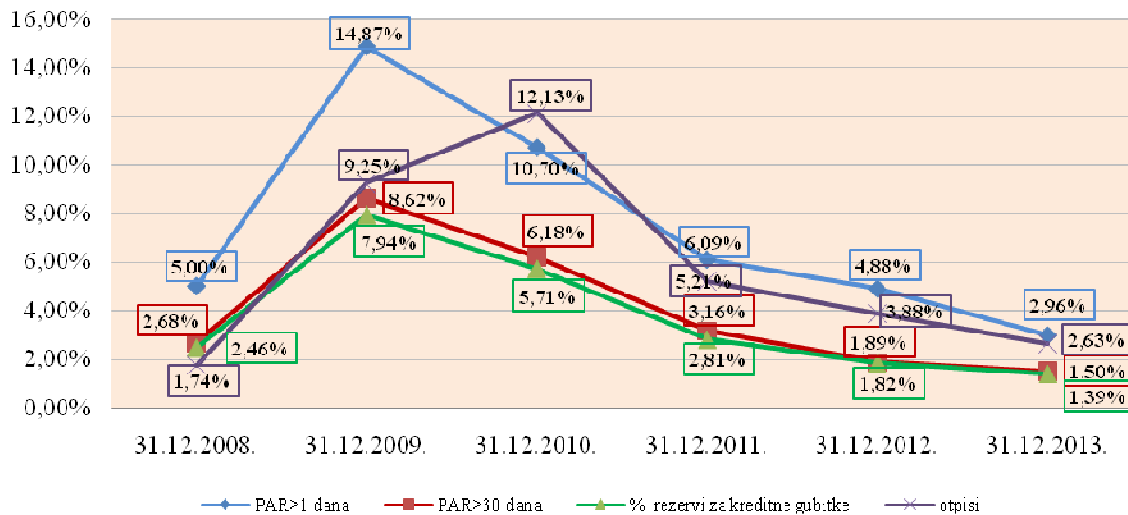

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 31.12.2013., mikrokreditni portfelj bilježi pad od 5%, te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te su mnoge manje MKO suočene s nedostatkom sredstava za financiranje kreditnog portfelja.

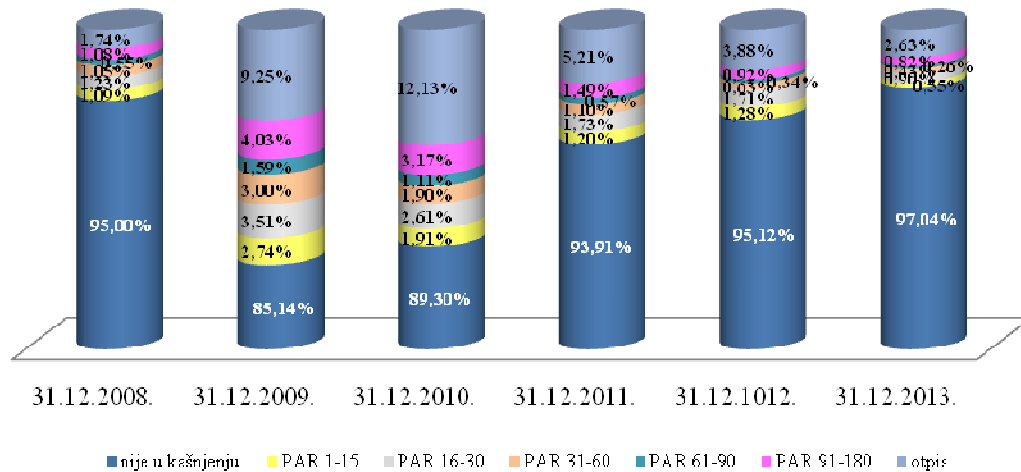
Poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfelja iskazano je smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,82%, koliko je iznosila na 31.12.2012., na 1,39%. Portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja također je smanjen sa 1,89% na 1,50%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okvirima standarda propisanog od Agencije, dok od 13 MKO, 2 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfelja koji mora biti ispod 5%. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, također bilježi poboljšanje, te je sa 4,88% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 2,96%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfelja MKO

U pogledu pokazatelja kvalitete kreditnog portfelja i drugih rezultata poslovanja MKF, Agencija izražava rezervu u ispravnost podataka, s obzirom da jedna od najvećih MKF koja ima skoro 19% tržišnog udjela nije postupila po nalogima Agencije u predviđenim rokovima koji su izdani na temelju obavljene kontrole ove MKF u pogledu značajnog iznosa naloženih dodatnih rezervi, te izvješća ove MKF nisu usklađena s propisima Agencije.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Tijekom 2013. godine, MKO su otpisale 11.678 kreditnih partija (čak 72% otpisanih kreditnih partija od ukupnog broja u 2013. godini odnosi se na jednu od najvećih MKF u Federaciji BiH, čijom je kontrolom poslovanja, Agencija utvrdila brojne nepravilnosti u radu, posebno po pitanju otpisanih kredita) u ukupnom iznosu od 12,8 milijuna KM, od čega se 10,7 milijuna KM odnosi na otpisanu glavnice. Na razini sektora, postotak otpisa sa 31.12.2013. iznosio je 2,63% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 1,25 postotnih bodova, te se nalazi se u okviru standarda propisanog od Agencije. Četiri MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu postotka otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u 2013. godini, naplatile 11 milijuna KM otpisane glavnice (više nego što su u istom razdoblju otpisale glavnice) i 1,6 milijuna KM otpisane kamate, dok su u istom izvještajnom razdoblju tri MKF i jedno MKD trajno otpisali ukupno 495 tisuća KM glavnice i 76 tisuća KM kamate.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji sa 31.12.2013. iznose 170,3 milijuna KM i manja su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF ima 44,3 milijuna KM ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima, što čini 26% od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima na razini sektora.

- 000 KM -

OPIS	FIZIČKE OSOBE		PRAVNE OSOBE		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 1.1.2013.	140.482	25.252	2.711	433	143.194	25.686
Promjene u 2013. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	10.486	2.132	228	3	10.714	2.135
<i>otpis u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	2.166	371	71	8	2.237	379
<i>otpis u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	2.120	371	65	6	2.185	377
<i>otpis u razdoblju 1.7.-31.12.</i>	3.381	673	47	4	3.428	677
<i>otpis u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	2.819	717	45	-15	2.864	702

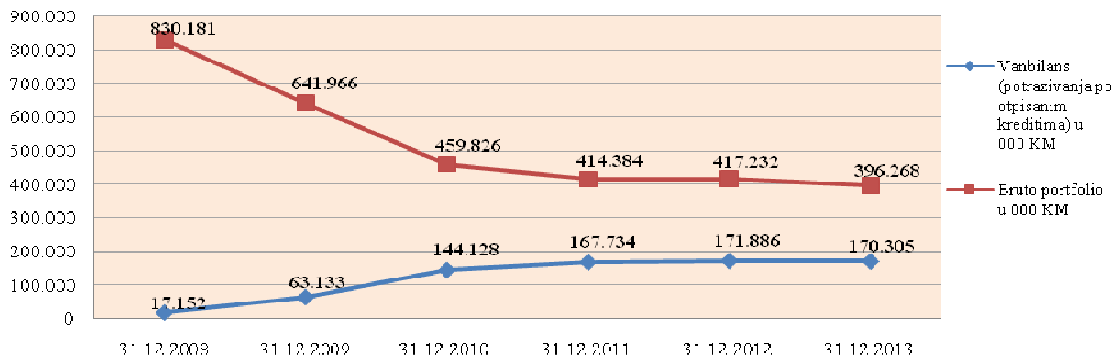
Naplaćeno u tekućoj godini	10.862	1.548	207	27	11.069	1.575
naplata otpisa u razdoblju 1.1.-31.3.	2.597	289	32	7	2.629	296
naplata otpisa u razdoblju 1.4.-30.6.	2.612	493	85	9	2.697	502
naplata otpisa u razdoblju 1.7.-31.12.	2.744	351	45	5	2.789	356
naplata otpisa u razdoblju 1.10.-31.12.	2.908	415	45	6	2.953	421
Trajni otpis u tekućoj godini	495	76	0	0	495	76
trajni otpis u razdoblju 1.1.-31.03.	68	13	0	0	68	13
trajni otpis u razdoblju 1.4.-30.6.	56	8	0	0	56	8
trajni otpis u razdoblju 1.7.-31.12.	124	19	0	0	124	19
trajni otpis u razdoblju 1.10.-31.12.	247	36	0	0	247	36
Saldo na datum 31.12.2013.	139.612	25.760	2.732	409	142.344	26.169

* Napomena: Podaci u Tablici 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u izvanbilančnoj evidenciji za iznos od 1,8 milijuna KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate te dio izvansudskih nagodbi i suspendiranu kamatu kod tri MKF.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfelj MKO manji je za 52%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća za skoro 10 puta, i sa 31.12.2013. čine 43% ukupnog kreditnog portfelja.

Postoje značajna odstupanja u kvaliteti portfelja između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da četiri MKF imaju preko 70% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfelj (kod dvije MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u izvanbilanci, za 2%, odnosno 6% veći je od iznosa ukupnih bruto kredita), što je izravna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfelja.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

Po pitanju obveze pokretanja sudskih sporova za naplatu otpisanih potraživanja koja su dospjela, a nisu naplaćena preko 180 dana, kontrolom na licu mjesta u jednoj MKF koja ima značajan tržišni udjel, utvrđeno je da ista ima preko 10.000 neutuženih kreditnih partija u ukupnom iznosu od preko 15 milijuna KM, što je suprotno članku 3. stavak 3. Odluke o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija. S obzirom da ova MKF cjelokupne novčane transakcije vezane za isplatu i naplatu kredita vrši u gotovini, izbjegavanjem pokretanja sudskih sporova za ove slučajeve, ostavljen je prostor za nezakonito postupanje s naplatom otpisanih potraživanja i druge zlouporabe.

2.3.2. Otplata kredita s instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih razdoblja, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje se otplaćuje putem jamstva, Agencija je od 31.12.2009. propisala novi izvještajni obrazac OKJ. Prema izvještajima otplate kredita kod MKO sa instrumentom osiguranja jamstvom u Federaciji BiH sa 31.12.2013., 2.362 jamca otplatila su 3,6 milijuna KM od ukupno odobrenih kredita koji se otplaćuju putem ovog instrumenta osiguranja u iznosu od 14 milijuna KM (2.012 kreditnih partija), što je za 41% manje jamaca koji otplaćuju kredite u usporedbi sa 31.12.2012. (1,8 milijuna KM, otplatilo je 4.018 jamaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita koje otplaćuju jamci bio 24 milijuna KM – 3.689 kreditnih partija). Jedna MKF ima 87% udjela u ukupnom iznosu otplate na teret jamaca. Prosječan iznos kredita koji je otplaćen ili se otplaćuje jamstvom na dan 31.12.2013. iznosio je 1.528 KM. Smanjen broj kredita koji se otplaćuje po osnovi jamstva na dan 31.12.2013., rezultat je pogrešnog iskazivanja podataka kod pojedinih MKO u prethodnim razdobljima. Od ukupnog broja kreditnih partija, 1,11% kreditnih partija odnosi se na kredite s jamstvom, i u odnosu na kraj 2012. godine, udjel kreditnih partija s jamstvom u ukupnom broju kreditnih partija u padu je za 0,65 postotnih bodova. Kod dvije MKF zabilježen je najveći udjel kreditnih partija s jamstvom u odnosu na ukupan broj kreditnih partija (3,10% i 2,35%). Stanje preostalog duga po kreditima a jamstvom sa 31.12.2013. iznosilo je 4,1 milijun KM, što čini 1,04% bruto kredita MKO i u odnosu na 31.12.2012., udio preostalog duga u bruto portfelju manji je za 0,86 postotnih bodova. (31.12.2012. stanje preostalog duga po kreditima s jamstvom, iznosilo je: 7,9 milijuna KM u odnosu na 417,2 milijuna KM bruto portfelja, što predstavlja 1,9% bruto kredita MKO).

Prema izvješćima MKO, a sukladno Odluci o uvjetima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/10), u razdoblju od 1.1. do 31.12.2013., klijenti MKF podnijeli su ukupno 54 prigovora, dok je jedno MKD izvijestilo da nema prigovora. Od 12 MKF s dozvolom za rad Agencije, za 7 nema evidentiranih prigovora u izvještajnom kvartalu. Najveći broj prigovora je po osnovi prigovora iz kategorije „Ostalo“ iz oblasti kreditnog poslovanja“, ukupno 46, a većim dijelom odnose se na prigovore po osnovi neodobrenog zahtjeva za kredit ili reprogram kredita, zatim prigovore u pogledu sporenja jamstva, prigovore jamaca vezano za postupak naplate, te na ponašanje kreditnih službenika. Klijenti MKO uputili su 22 prigovora, sudužnici/jamci 19 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 13 prigovora. MKO su u izvještajnom kvartalu pozitivno riješile 12 prigovora, negativno 38 prigovora, dok je 4 prigovora bilo u procesu obrade ili izjašnjenja.

2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje sukladno Odluci o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Pročišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu

tijekom realiziranja ugovora o kreditu. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Tablica 11. Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za IV. kvartal 2013. godine – po proizvodima				
Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u IV. kvartalu 2013. godine (u 000 KM)	Ponderirana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderirana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	19.507	18,67%	26,89%
1.1.	Uslužne djelatnosti	3.701	24,36%	32,40%
1.2.	Trgovinu	1.926	22,53%	29,83%
1.3.	Poljoprivredu	3.239	22,23%	29,31%
1.4.	Proizvodnju	751	21,92%	27,86%
1.5.	Stambene potrebe	1.034	22,39%	28,63%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	522	16,69%	40,06%
1.7.	Ostalo	8.334	13,23%	21,67%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	66.455	20,91%	24,82%
2.1.	Uslužne djelatnosti	17.446	21,22%	25,23%
2.2.	Trgovinu	6.525	21,26%	25,03%
2.3.	Poljoprivredu	24.137	19,15%	22,69%
2.4.	Proizvodnju	2.379	20,73%	24,55%
2.5.	Stambene potrebe	8.495	21,28%	24,44%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	586	24,15%	33,20%
2.7.	Ostalo	6.887	25,24%	30,73%
UKUPNO		85.962	20,40%	25,29%

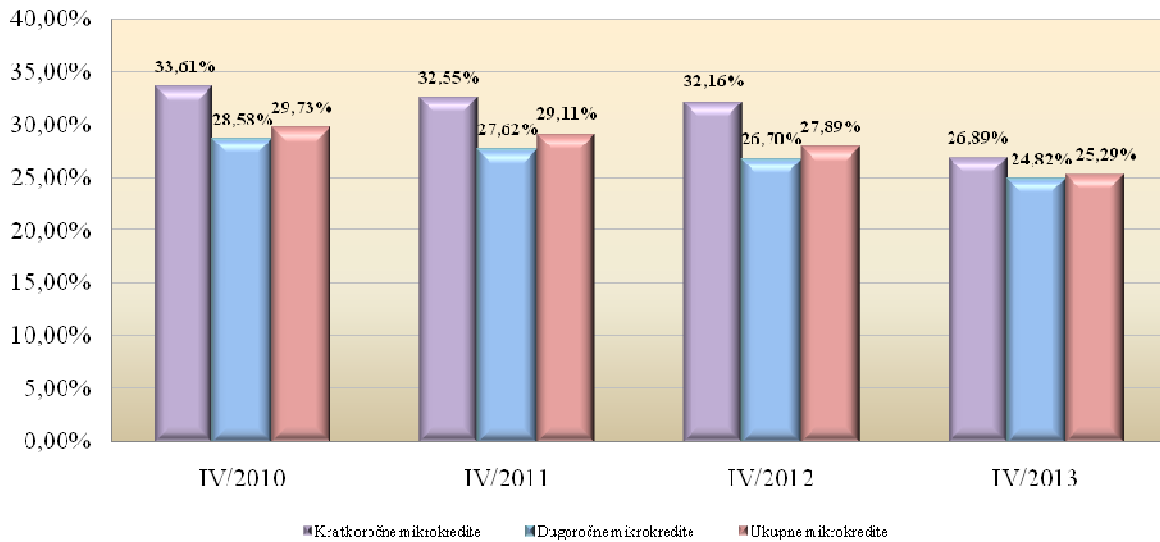
Sukladno mjesečnim izvješćima o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u četvrtom kvartalu 2013. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 85,9 milijuna KM što je za 5,1 milijun, odnosno 6% manje u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom razdoblju prethodne godine, što je većinom rezultat smanjenog plasmana mikrokredita jedne od najvećih MKF u Federaciji BiH. Sa stanjem na 31.12.2013., MKO su imale 181.745 aktivnih kreditnih partija, što je za 27.339 kreditnih partija, odnosno 13% manje u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na razini sektora, na 31.12.2013., je 2.181 KM, što je prosjek i MKF (31.12.2012. godine - 1.996 KM), dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 1.768 KM.

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 13,23% za ostale kredite do 24,36% za uslužne djelatnosti, a efektivna kamatna stopa u rasponu 21,67% za ostale kredite do 40,06% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,15% za poljoprivredu do 25,24% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 22,69% za poljoprivredu do 33,20% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i ostale namjene, dok su najskuplji nenamjenski, tj. krediti za osnovne potrebe.

Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u donjoj tablici.

Tablica 12. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na mikrokredite po kvartalima				
PROSJEČNA PONDERIRANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%

Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije nastavile su smanjivati efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2013. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope u mikrokreditnom sektoru na ukupne kredite iznosile 25,29%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2012. godine, zabilježile pad od 2,6 postotnih bodova. Promatrajući isto razdoblje, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 26,89%, te su zabilježile pad od čak 5,27 postotnih bodova, uslijed značajnog smanjenja kamatnih stopa kod jedne MKF koja je u studenom i prosincu 2013. godine imala akciju kratkoročnih kredita iz kategorije kredita za ostale namjene, koji su u suštini nenamjenski krediti i kredita za proizvodnju sa nominalnom kamatnom stopom 0% i fiksnim iznosom naknade za obradu kredita. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju četvrtog kvartala 2013. godine, iznosile 24,82%, te su u padu za 1,88 postotnih bodova u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom razdoblju, bit će na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

2.5. Račun dobiti i gubitka

Struktura računa dobiti i gubitka mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tablici 13.

- 000 KM -

Tablica 13. Račun dobiti i gubitka MKO										
Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2012.				Za razdoblje 1.1. - 31.12.2013.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	88.026	337	88.363	89	84.920	273	85.193	88	96
1.2.	Operativni prihodi	10.447	48	10.495	11	11.314	45	11.359	12	108
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	98.473	385	98.858	100	96.234	318	96.552	100	98
3.	RASHODI									
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	19.218	82	19.300	19	16.716	65	16.781	18	87
3.2.	Operativni rashodi	72.499	301	72.800	72	68.165	363	68.528	73	94
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	9.335	25	9.360	9	8.695	-2	8.693	9	93
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	101.052	408	101.460	100	93.576	426	94.002	100	93
5.	IZVANREDNI PRIHODI	17.551	24	17.575		15.388	3	15.391		88
6.	IZVANREDNI RASHODI	1.830	1	1.831		2.147	1	2.148		117
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	13.142	0	13.142		15.899	-106	15.793		120
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	13.142		13.142		15.899		15.899		121
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		0	0			-106	-106		
10.	POREZI		0	0			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		0	0			-106	-106		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			13.142				15.793		

Ukupni prihodi MKO za razdoblje 1.1. - 31.12.2013. iznose 96,5 milijuna KM, od čega se 96,2 milijuna KM ili 99,7% odnosi na prihode MKF, a 0,3 milijuna KM ili 0,3% na prihode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi su manji za 2,3 milijuna KM ili 2%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 85,2 milijuna KM ili 88% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 3,2 milijuna KM ili 4%, dok operativni prihodi iznose 11,3 milijuna KM ili 12% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,8 milijuna KM, odnosno za 8%.

Ukupni rashodi iznose 94 milijuna KM od kojih se 93,6 milijuna ili 99,6% odnosi na rashode MKF, a 0,4 milijuna KM ili 0,4% na rashode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukupni rashodi manji su za 7,4 milijuna KM ili 7%. U strukturi rashoda, 16,8 milijuna KM ili 18% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete

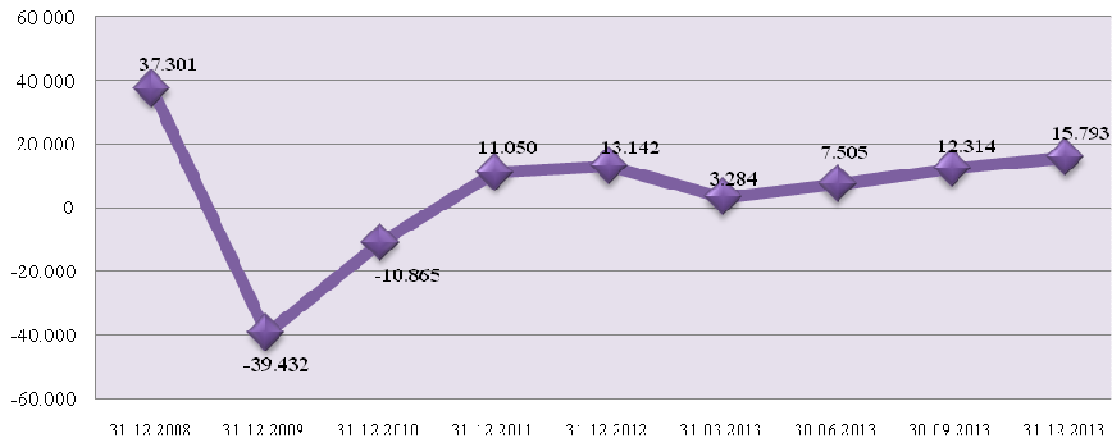
kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 2,5 milijuna KM ili 13%. Operativni rashodi iznose 68,5 milijuna KM ili 73% ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 4,3 milijuna KM ili 6%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 39,5 milijuna KM (1.1.-31.12.2012.: 39,3 milijuna KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 16,2 milijuna KM (1.1.-31.12.2012.: 17,1 milijun KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 12,8 milijuna KM (1.1.-31.12.2012.: 16,4 milijuna KM). Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 8,7 milijuna KM ili 9% od ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 0,6 milijuna KM ili 7%.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u razdoblju 1.1.-31.12.2013. godine na gotovo jednakoj su razini kao u istom razdoblju prethodne godine, iako je broj zaposlenih smanjen za 151 radnika odnosno 10%, te su aktivnosti pojedinih MKO, manje u usporedbi s prethodnim razdobljem, gdje prihodi od redovnih aktivnosti ne pokrivaju rashode od redovnih aktivnosti, što govori o neadekvatnom upravljanju imovinom MKO. Prema izvješćima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKO na dan 31.12.2013., iznosila je 1.048 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 56 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plaća sa bonusima iznosila 1.104 KM. Na dan 31.12.2013., prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru iznosile su 3.824 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 435 KM, a članovima odbora za reviziju 377 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće srednjeg i nižeg menadžmenta u MKO iznosile su 1.853 KM, kreditnih službenika 824 KM, te administracije i ostalog osoblja 979 KM. Kod pojedinih MKO, prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta su za 2,6 puta veće u odnosu na sektorski prosjek, dok su kod nekih MKO prosječne mjesečne naknade isplaćene članovima organa upravljanja MKO, 16 puta veće od sektorskog prosjeka. Naime, kontrolama je utvrđeno da pojedini direktori MKF koje ostvaruju gubitke iz operacija, imaju mjesečne plaće u iznosu oko 10.000 KM, te da jedan član organa upravljanja ima mjesečnu naknadu za svoj rad u iznosu od 7.000 KM, što je neprihvatljiva praksa.

Izvanredni prihodi MKO ostvareni u razdoblju od 1.1. do 31.12.2013. iznose 15,4 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 2,2 milijuna KM, odnosno za 12%. Izvanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Izvanredni rashodi MKO ostvareni u 2013. godini iznose 2,1 milijun KM, i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,3 milijuna KM odnosno za 17%.

U razdoblju 1.1.-31.12.2013. godine, jedno MKD ostvarilo je neto gubitak u iznosu od 106 tisuća KM (1.1. – 31.12.2012.: **0 tisuća KM neto dobit**). U ovom razdoblju MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15.899 tisuća KM, dok su u istom razdoblju prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 13.142 tisuće KM. U razdoblju 1.1. – 31.12.2013., od ukupno 12 MKF, manjak prihoda nad rashodima imala je 1 MKF i to u ukupnom iznosu od 26 tisuća KM, dok je višak prihoda nad rashodima ostvarilo 11 MKF u ukupnom iznosu od 15.925 tisuća KM.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na razini mikro kreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 15.793 tisuće KM, što je za 2.651 tisuću KM, odnosno 20% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikro kreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s osobama, koje se sukladno članku 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Člankom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s osobom koja je povezana s MKO samo sukladno Zakonu o MKO, odluci Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim osobama, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanom osobom smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanoj osobi ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezane osobe. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih osoba i isti redovito ažurirati. Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim osobama, MKO su dužne postupati sukladno usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim osobama moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- osoba povezana s MKO koja je član organa upravljanja MKO ne može sudjelovati u glasovanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i nje same ili bilo koje druge s njom povezane osobe,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezane osobe, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim osobama i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim osobama MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druge osobe, a MKO su dužne izvješćivati Agenciju dostavom kvartalnih izvješća o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu sa povezanim osobama. Tijekom 2013. godine, od 13 MKO, na propisanim obrascima, 5 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim osobama u ukupnom iznosu od 6,2 milijuna KM. Samo jedna MKF ima čak 85% udjela u ukupnom iznosu

obavljenih transakcija s povezanim osobama. U tablici 14. dani su iznosi transakcija s povezanim osobama po kvartalima 2013. godine, iz koje je evidentno da su po iznosu transakcija, MKO najviše transakcija obavile po osnovi kredita od banaka koje su povezane s MKO (77%) i po osnovi izvršenih plaćanja prema osnivačima MKO (20%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvješćima prijavile i transakcije s povezanim osobama po osnovi plaćanja za odvjetničke usluge, isporuku robe i/ili usluga, zakupa poslovnog prostora i dr. transakcije.

Tablica 14. Transakcije s povezanim licima							
Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija u KM					Udjel
		IQ2013	IIQ2013	IIIQ2013	IVQ2013	UKUPNO	
1.	Kreditni od banaka	0	1.280.000	1.600.000	1.650.000	4.530.000	72,33%
2.	Transakcije s osnivačem MKF	37.520	251.345	671.418	314.618	1.274.901	20,36%
3.	Kamate i naknade za obradu kredita	76.157	83.148	71.836	46.811	277.952	4,44%
4.	Odvjetničke usluge	14.625	19.539	16.263	18.486	68.913	1,10%
5.	Plaćanja za isporučenu robu/usluge	2.563	6.245	5.638	30.608	45.054	0,72%
6.	Zakup poslovnog prostora	6.861	7.261	7.461	7.461	29.044	0,46%
7.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0	20.000	0	20.000	0,32%
8.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	257	14.484	147	0	14.888	0,24%
9.	Potraživanja po osnovi zakupa	540	360	540	0	1.440	0,02%
10.	Refundacija elek. energije po zakupu	656	225	104	123	1.109	0,02%
UKUPNO		139.179	1.662.607	2.393.407	2.068.107	6.263.301	100,00%

Transakcije s povezanim osobama MKO o kojim su izvjestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s osobama koje su povezane s direktorima MKO (78%), osnivačem MKO (21%) i članovima odbora za reviziju (1%). Agencija će i u narednom razdoblju, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim osobama, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim osobama.

III. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNiFTA

U Informaciji o usklađenosti poslovanja banaka, mikrokreditnih organizacija i leasing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti za 2012. godinu navedeno je: „Sustav aktivnosti na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti još uvijek nije zaokružen. Cijeneći efektivnost i efikasnost poduzetih aktivnosti mora se konstatirati da u mikrokreditnom sektoru još uvijek postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost. Kvaliteta upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti je na granici zadovoljavajućeg, dok je kvantiteta ovog rizika umjerena“. U godini koja je završila 31.12.2013. izvršene su kontrole izvršenje naloga danih MKO za neusklađenosti koje su utvrđene u kontrolama usklađenosti poslovanja u 2012. godini. Na temelju nalaza ovih kontrola može se zaključiti da je došlo do blagih kvalitativnih promjena u upravljanju rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u MKO.

Tablica 15. Pregled statusa danih naloga

Red. broj	Status danih naloga	Broj naloga	%	Prosjek po MKO
1.	Izvršeni nalozi	25	32,50	1,80
2.	Djelomično izvršeni nalozi	38	49,30	2,70
3.	Neizvršeni nalozi	14	18,20	1,00
U K U P N O		77	100,00	5,50

Rješenjima o izdavanju pismenog naloga dano je 77 naloga, što je 5,50 naloga po MKO. Na temelju izvješća o postupanju po danim naložima koje su MKO dostavile Agenciji i u kontrolama izvršenja ovih naloga izvršenim u MKO utvrđeno je da je izvršeno 25 naloga (32,50% ili 1,80 naloga po MKO), djelomično je izvršeno 38 naloga (49,30% ili 2,70 po MKO) i neizvršeno je 14 naloga (18,20% ili 1 nalog po MKO).

S aspekta ocjene usklađenosti bitno je napomenuti da su MKO u 2013. godini izvijestile o samo 2 sumnjiva transfera u vrijednosti od 18.446,00 KM, te o 1 sumnjivom klijentu zbog sumnje na financiranje terorističkih aktivnosti, zbog podudaranja dijela osobnih podataka klijenta s osobnim podacima osobe koja se nalazi na Konsolidiranoj listi Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda osoba osumnjičenih za financiranje terorističkih aktivnosti i osoba povezanih s osumnjičenim osobama. Prema tome, uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO za 2012. godinu, poduzete mjere na otklanjanju uzroka utvrđenih nepravilnosti i neusklađenosti, kao i aktivnosti na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u godini koja je završila 31.12.2013., može se zaključiti da je kvantiteta rizika od pranja novca i dalje umjerena, da je kvaliteta upravljanja ovim rizikom blago popravljena, odnosno da je i dalje na granici zadovoljavajućeg, ali sada s trendom rasta, te da bi se supervizorska zabrinutost mogla smanjiti i iskazati da ne postoje razlozi za posebnu supervizorsku zabrinutost. Kada promatramo usklađenost mikrokreditnog sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o MKO, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obveze mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor FBiH djelomično usklađen s normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvješća MKO sa 31.12.2013. može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH, u odnosu na kraj prethodne godine, ukazuje na daljnji pad aktive (za 5%) i kreditnog portfelja MKO (za 5%), međutim pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja iskazuju poboljšanje, pad obveza po uzetim kreditima (za 14%), kao osnovnog izvora sredstava za financiranje kreditnog portfelja, te pad zaposlenih (za 10%). Kapital MKF u odnosu na kraj prethodne godine bilježi povećanje od 10% zahvaljujući povećanju ukupnog viška prihoda nad rashodima koji je za 13% veći u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfelja, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na razini MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije opsega, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga neke, manje MKO trebale bi razmotriti donošenje odluke o pripajanju.

Imperativ za otklanjanje negativnih efekata poslovanja je poštivanje načela poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog gospodarstvenika s fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcioniranja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom razdoblju MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stupanj otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se izravno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Uspostavljanju unutarnje revizije, u potpunosti neovisne od menadžmenta MKO koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvješćivati upravni odbor;
- Kontroli kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;

- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni načela domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni načela dobrih korporativnih praksi;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Punoj primjeni članka 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Poboljšanju sustava unutarnjih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni načela odgovornog kreditiranja;
- Obveznoj razmjeni informacija na razini sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta, te
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja.

Broj: U.O.-57-4/14

Sarajevo, 31.ožujka 2014.

V. PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Izvješća nezavisnog vanjskog revizora za godinu koja je završila 31.12.2012.

Prilog 4. Bilanca stanja MKF

Prilog 5. Bilanca stanja MKD

Prilog 6. Račun dobiti i gubitka MKF

Prilog 7. Račun dobiti i gubitka MKD

Prilog 8. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koja mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvješćivanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Pročišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o uvjetima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta	32/10
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
11. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti	48/12

Upute Agencije za poslovanje MKO

1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti;
5. Uputa za izradu izvješća mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.12.2013.			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "ADRIA mikro" d.o.o. Mostar	ul. Kneza Višeslava 14 88 000 MOSTAR	Sead Mucić	036/ 348-891, 348-890 fax	adria.mikro@tel.net.ba	1.035	595	9	1
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-370, 754-388 fax	sbina@mkoeki.com www.mkoeki.com	111.605	45.788	266	68
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	13.572	10.512	55	12
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Nusret Čaušević	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	56.667	8.829	185	42
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	viktor@melaha.ba	1.078	327	3	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	35.885	16.535	136	23
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	18.040	4.653	87	20
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	mka.aldi@bih.net.ba www.mikroaldi.org	4.075	3.546	27	5
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	116.274	48.805	289	57
10.	MKF "PRIZMA" Sarajevo	ul. Bistrik Medresa 43 71 000 SARAJEVO	Jure Žigo	033/ 573-320, 446-583 fax	hq@prizma.ba www.prizma.ba	88.266	22.610	188	46
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.703	1.564	9	0
12.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	442	291	4	0
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 51 71 000 SARAJEVO		033/ 278-020, 278-032 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	27.271	15.652	145	36
UKUPNO						475.913	179.707	1.403	310

Prilog 3.

IZVJEŠĆA NEZAVISNOG VANJSKOG REVIZORA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2012.

Rb.	Naziv MKO	Naziv revizorske kuće koja je obavila reviziju MKO	Datum izvješća	Dnevne novine i datum objave	Mišljenje revizora	Isticanje činjenica
NEOKVALIFICIRANA IZVJEŠĆA						
1.	MKF LIDER Sarajevo	Deloitte d.o.o. Sarajevo	12.03.2013.	Oslobođenje 17.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
2.	MKF MIKRO ALDI Goražde	REVIK d.o.o. Sarajevo	27.03.2013.	Dnevni avaz 14.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
3.	PARTNER MKF Tuzla	Deloitte d.o.o. Sarajevo	27.03.2013.	Oslobođenje 09.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
4.	MKF EKI Sarajevo	KPMG B-H d.o.o. Sarajevo	10.04.2013.	Oslobođenje 26.04.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
5.	MKF SANI Zenica	REVIK d.o.o. Sarajevo	23.04.2013.	Oslobođenje 16.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
6.	MKF MELAHA Sarajevo	REVIK d.o.o. Sarajevo	29.04.2013.	Oslobođenje 29.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	nema
NEOKVALIFIKOVANI IZVJEŠTAJI UZ ISTICANJE ČINJENICA						
7.	MKF MIKRA Sarajevo	PKF Re Opinion d.o.o. Sarajevo	30.01.2013.	Oslobođenje 28.02.2013.	Neokvalificirano izvješće	Isticanje činjenica bez kvalificiranja mišljenja, radi utjecaja finansijske krize što se odrazilo na nesigurnost u poslovanju, povećanu neizvjesnost te značajan pritisak na likvidnost, te radi nepoštivanja određenih uvjeta poslovanja propisanih od Agencije
8.	MKF SUNRISE Sarajevo	Deloitte d.o.o. Sarajevo	27.03.2013.	Oslobođenje 20.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	Isticanje činjenica bez modificiranja mišljenja radi nepoštivanja odredaba ugovora o kreditu s financerima i određenih zahtjeva regulatora
9.	MKD ADRIAmikro d.o.o. Mostar	KPMG B-H d.o.o. Sarajevo	10.04.2013.	Dnevni list 10.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	Isticanje činjenica, bez kvalificiranja mišljenja, radi neispunjavanja regulatornog zahtjeva koji se odnosi na povrat na aktivu
10.	MKF MI-BOSPO Tuzla	KPMG B-H d.o.o. Sarajevo	10.04.2013.	Oslobođenje 21.05.2013.	Neokvalificirano izvješće	Isticanje činjenica, bez kvalificiranja mišljenja, radi neispunjavanja regulatornog zahtjeva koji se odnosi na povrat na aktivu

Informacija o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 31.12.2013.

Rb.	Naziv MKO	Naziv revizorske kuće koja je obavila reviziju MKO	Datum izvještaja	Dnevne novine i datum objave	Mišljenje revizora	Isticanje činjenica
MIŠLJENJE S REZERVOM						
11.	LOK MKF Sarajevo	PKF Re Opinion d.o.o. Sarajevo	23.01.2013.	Oslobođenje 22.06.2013.	Mišljenje s rezervom radi izvršene transakcije koja odstupa od definicije mikrokreditiranja iz Zakona o MKO, te koja ne ispunjava definicije sredstva propisane Računovodstvenim okvirom finansijskog izvješćivanja, odnosno MRS u pogledu budućih ekonomskih koristi za koje se očekuje da će pritijecati u MKF	Isticanje činjenica bez kvalificiranja mišljenja, radi negativnog utjecaja fin. krize na poslovanje pravnih subjekata, odnosno sposobnost nastavka poslovanja te poduzete aktivnosti na procesu pripajanja, te radi nepoštivanja određenih regulatornih zahtjeva Agencije, te usvajanja konzervativne politike formiranja dodatnih rezerviranja radi usklađivanja fer vrijednosti imovine s trž. cijenama u okruženju
NEGATIVNO MIŠLJENJE						
12.	PRVA ISLAMSKA MKF Sarajevo	REVIK d.o.o. Sarajevo	06.05.2013.	Dnevni avaz 28.05.2013.	Negativno mišljenje s obzirom da finansijski izvještaji ne prikazuju realno i objektivno u svim materijalno značajnim stavkama finansijski položaj MKF na dan 31.12.2012., rezultate poslovanja i promjene u novčanom toku za godinu koja je tada završila u skladu s MSFI i propisima Agencije	nema
SUZDRŽANO MIŠLJENJE						
13.	MKF PRIZMA Sarajevo	Deloitte d.o.o. Sarajevo	31.05.2013.	Dnevni list 02.06.2013.	Suzdržano mišljenje, odnosno mišljenje nije izraženo s obzirom na nemogućnost pribavljanja dostatnih i primjerenih revizorskih dokaza za osiguranje osnove za revizorsko mišljenje	Isticanje činjenica radi nepoštivanja odredaba kreditnih ugovora s jednim finansijerom i regulatornih zahtjeva Agencije u pogledu ispunjavanja određenih finansijskih pokazatelja

Prilog 4.

BILANS STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2012.	%	31.12.2013.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	25.286	5	24.123	5	95
1a)	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	21.022	4	17.027	4	81
1b)	Kamatonski računi depozita	4.264	1	7.096	1	166
2.	Plasmani bankama	8.245	1	4.054	1	49
3.	Kreditni	415.883		395.382		95
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	7.585		5.507		73
3b)	Neto krediti (3-3a)	408.298	82	389.875	82	95
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	48.025	10	42.596	9	89
5.	Dugoročne investicije	15	0	761	0	5073
6.	Ostala aktiva	9.268	2	14.018	3	151
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	975		549		56
8.	UKUPNO AKTIVA	498.162	100	474.878	100	95
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	99.872	20	81.258	17	81
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	211.368	42	187.307	39	89
11.	Ostale obveze	24.091	5	27.201	6	113
12.	UKUPNO OBVEZE	335.331	67	295.766	62	88
13.	Donirani kapital	46.936		49.640		106
14.	Temeljni kapital	8.245		8.291		101
15.	Višak prihoda nad rashodima	161.552		175.440		109
15a)	za prethodne godine	146.017		160.018		110
15b)	za tekuću godinu	15.535		15.422		99
16.	Manjak prihoda nad rashodima	56.773		57.465		101
16a)	za prethodne godine	56.296		57.439		102
16b)	za tekuću godinu	477		26		5
17.	Ostale rezerve	2.871		3.206		112
18.	UKUPNO KAPITAL	162.831	33	179.112	38	110
19.	UKUPNO PASIVA	498.162	100	474.878	100	95
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	171.834		170.250		99
	- komisioni poslovi	418		348		83

Prilog 5.

BILANS STANJA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	31.12.2012.	%	31.12.2013.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	104	7	88	8	85
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	104	7	88	8	85
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	1.349		886		66
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	25		16		64
3b)	Neto krediti (3-3a)	1.324	86	870	84	66
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	84	5	50	5	60
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	33	2	28	3	85
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	2		1		50
8.	UKUPNO AKTIVA	1.543	100	1.035	100	67
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	719	47	202	20	28
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	84	5	146	14	174
11.	Ostale obveze	39	3	92	9	236
12.	UKUPNO OBVEZE	842	55	440	43	52
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Temeljni kapital	600		600		100
15.	Emisioni ažio	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	0		-106		n/a
16a)	prethodnih godina	0		0		n/a
16b)	tekuće godine	0		-106		n/a
17.	Zakonske rezerve	101		101		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	701	45	595	57	85
20.	UKUPNO PASIVA	1.543	100	1.035	100	67
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	52		55		106
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 6.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2012.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2013.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	76	0	9	0	12
1.2.	Kamate na plasmane bankama	263	0	217	0	83
1.3.	Kamate na kredite	86.781	99	83.409	98	96
1.4.	Ostali financijski prihod	906	1	1.285	2	142
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	88.026	100	84.920	100	96
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	18.406	96	16.084	96	87
2.2.	Ostali financijski rashodi	812	4	632	4	78
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	19.218	100	16.716	100	87
3.	Neto financijski prihodi (1.5. - 2.3.)	68.808		68.204		99
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	9.808	94	10.233	90	104
4.2.	Ostali operativni prihodi	639	6	1.081	10	169
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	10.447	100	11.314	100	108
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	39.132	54	39.272	58	100
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	16.966	23	16.098	24	95
5.3.	Ostali operativni troškovi	16.401	23	12.795	19	78
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	72.499	100	68.165	100	94
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	9.335		8.695		93
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	-2.579		2.658		-103
8.	Izvanredni prihodi	17.551		15.388		88
9.	Izvanredni rashodi	1.830		2.147		117
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	13.142		15.899		121

Prilog 7.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2012.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.12.2013.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	331	98	264	97	80
1.4.	Ostali financijski prihod	6	2	9	3	150
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	337	100	273	100	81
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	75	91	56	86	75
2.2.	Ostali financijski rashodi	7	9	9	14	129
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	82	100	65	100	79
3.	Neto financijski prihodi (1.5. - 2.3.)	255		208		82
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	48	100	45	100	94
4.2.	Ostali operativni prihodi	0	0	0	0	n/a
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	48	100	45	100	94
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	185	61	199	55	108
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	81	27	86	24	106
5.3.	Ostali operativni troškovi	35	12	78	21	223
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	301	100	363	100	121
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	25		-2		-8
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	-23		-108		470
8.	Izvanredni prihodi	24		3		13
9.	Izvanredni rashodi	1		1		100
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	0		-106		n/a
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	0		-106		n/a

Prilog 8.

**PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 31.12.2013.**

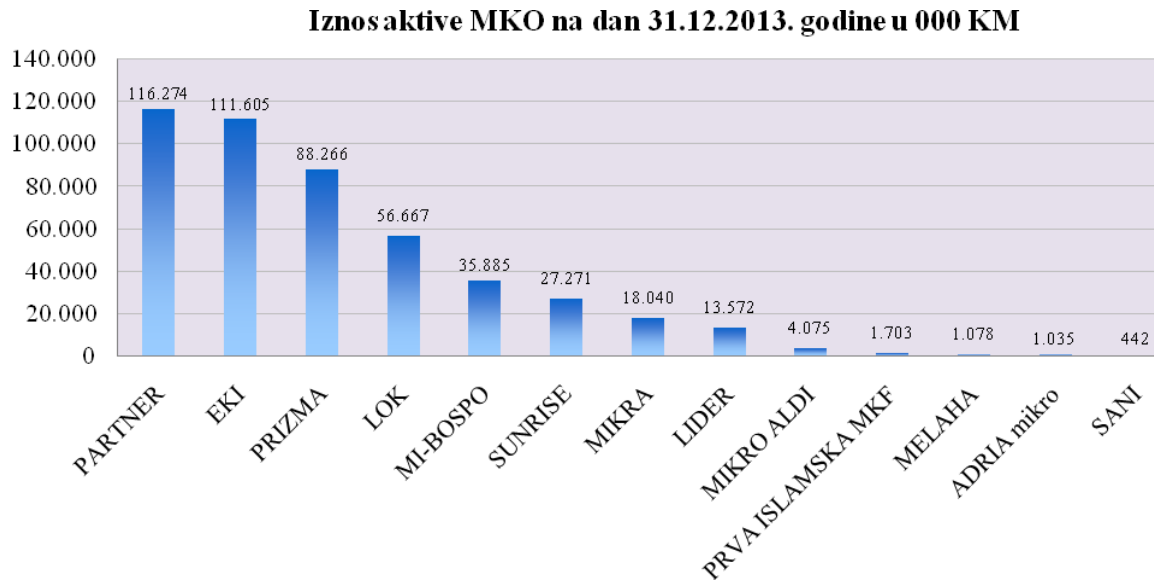
u 000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Gorazde	PARTNER MKF Tuzla	MKF PRIZMA Sarajevo	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		5.246	5.891	3.366	4.070	804	7.167	7.490	3.459	1.942	39.435
1.	USAID	3.046					3.046	3.046			9.138
2.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891								5.891
3.	CRS				4.070						4.070
4.	UNHCR			479		200	1.229	992		614	3.514
5.	Islamic Relief, Pred. Sarajevo								3.459		3.459
6.	LIP (sredstva Vlade FBiH)			947			675			1.214	2.836
7.	UNDP	1.932					59	672			2.663
8.	PRM/USA State Department							2.006			2.006
9.	UMCOR			377			317	774			1.468
10.	IRC			383			805				1.188
11.	Women's World Banking			1.034							1.034
12.	Mercy Corps						697				697
13.	OXSfam					500					500
14.	ECE, Njemačka						339				339
15.	USDA Know-How Project	237									237
16.	Church World Service			145							145
17.	Udruženje građana "ALDI"					104					104
18.	DK iz spajanja sa udrugom "LORI" Orašje									98	98
19.	CRIC	31									31
20.	SOLIDARITES									16	16
Donacije za osnovna sredstva		8	0	0	65	0	229	61	0	10	373
21.	Mercy Corps						229				229
22.	CRS				65						65
23.	ICMC							53			53
24.	SOLIDARITES									10	10
25.	WORLD VISION Int.	8									8
26.	PHARE							8			8
Donacije za operativne troškove		2.054	874	1.344	0	0	1.709	3.088	54	709	9.832
27.	PRM							2.047			2.047
28.	SIDA Housing	1.828									1.828
29.	USAID			1.344			369				1.713
30.	UNHCR						176	840			1.016
31.	LIP (sredstva Vlade FBiH)						201			709	910
32.	CHF		874								874
33.	Mercy Corps						739				739
34.	CGAP						45	150			195
35.	EBRD	105					1				106
36.	IFC	104									104
37.	MFC						20	34			54
38.	Islamic Relief, Pred.Sarajevo								54		54
39.	WORLD BANK						45				45
40.	UNDP						43				43
41.	ADA ASBL (RATING)						20				20
42.	Ostalo	17					51	17			85
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.308	6.765	4.710	4.135	804	9.105	10.639	3.513	2.661	49.640

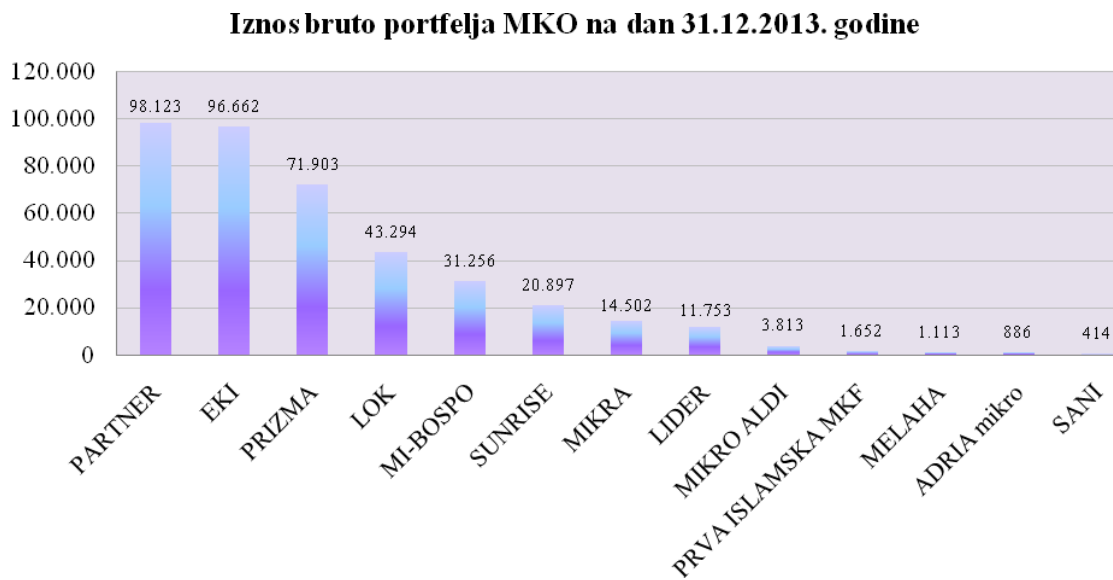
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfelja MKO na dan 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obveza po uzetim kreditima MKO na dan 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvješćima) MKO na dan 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1.1.- 31.12.2013. u 000 KM
- Grafikon 7. Broj zaposlenih MKO na dan 31.12.2013.
- Grafikon 8. Broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31.12.2013.
- Grafikon 9. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2013.
- Grafikon 10. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31.12.2013.
- Grafikon 11. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u razdoblju 1.1.-31.12.2013.
- Grafikon 12. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u razdoblju 1.1.-31.12.2013. godine
- Grafikon 13. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 31.12.2013.
- Grafikon 14. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfelj MKO na dan 31.12.2013.
- Grafikon 15. Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2013.
- Grafikon 16. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2013.
- Grafikon 17. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2013. godine u 000 KM
- Grafikon 18. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite prema izvješćima MKO u IV kvartalu 2013. godine
- Grafikon 19. Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite prema izvješćima MKO u IV kvartalu 2013. godine
- Grafikon 20. Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite prema izvješćima MKO u IV kvartalu 2013. godine

Grafikon 1.

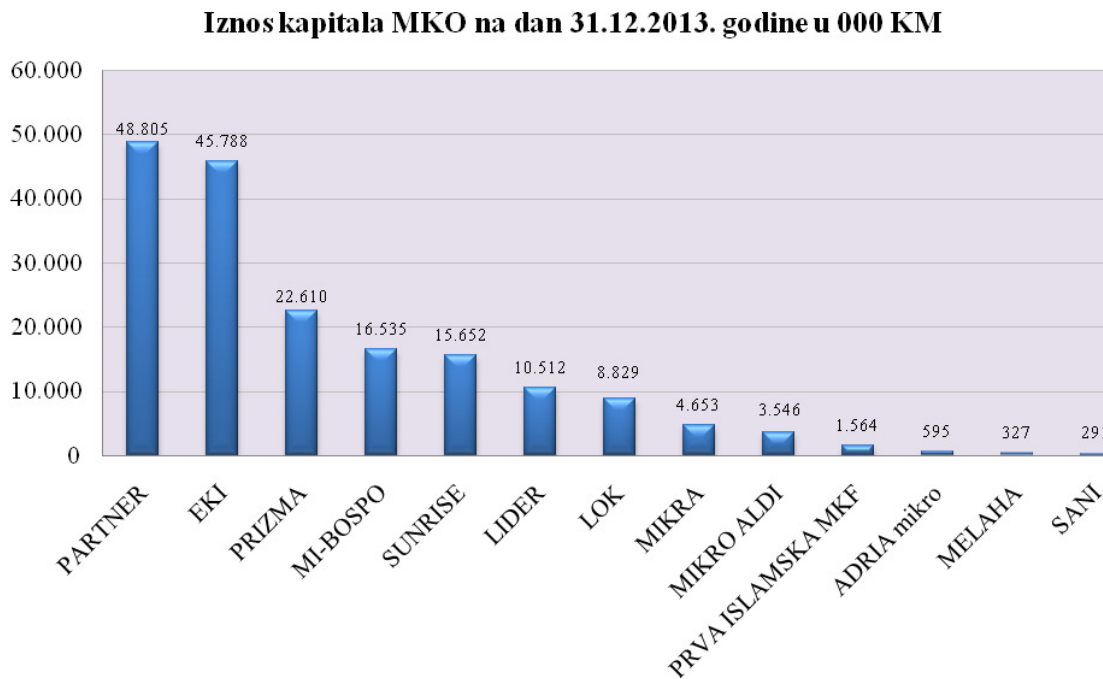
Grafikon 2.

Grafikon 3.

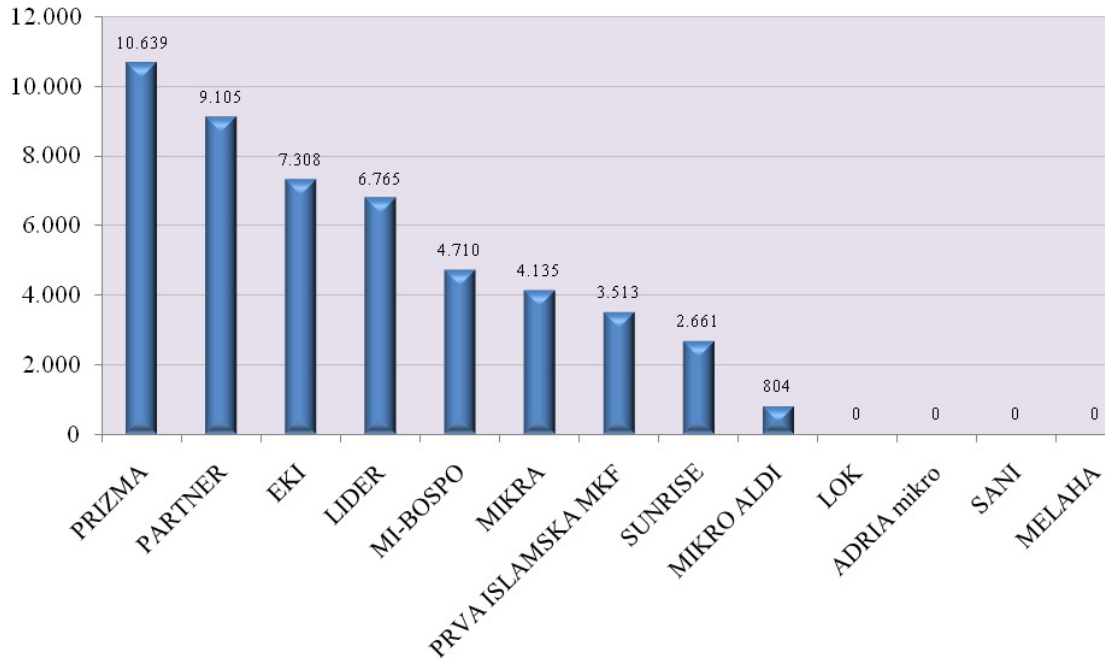

Grafikon 4.

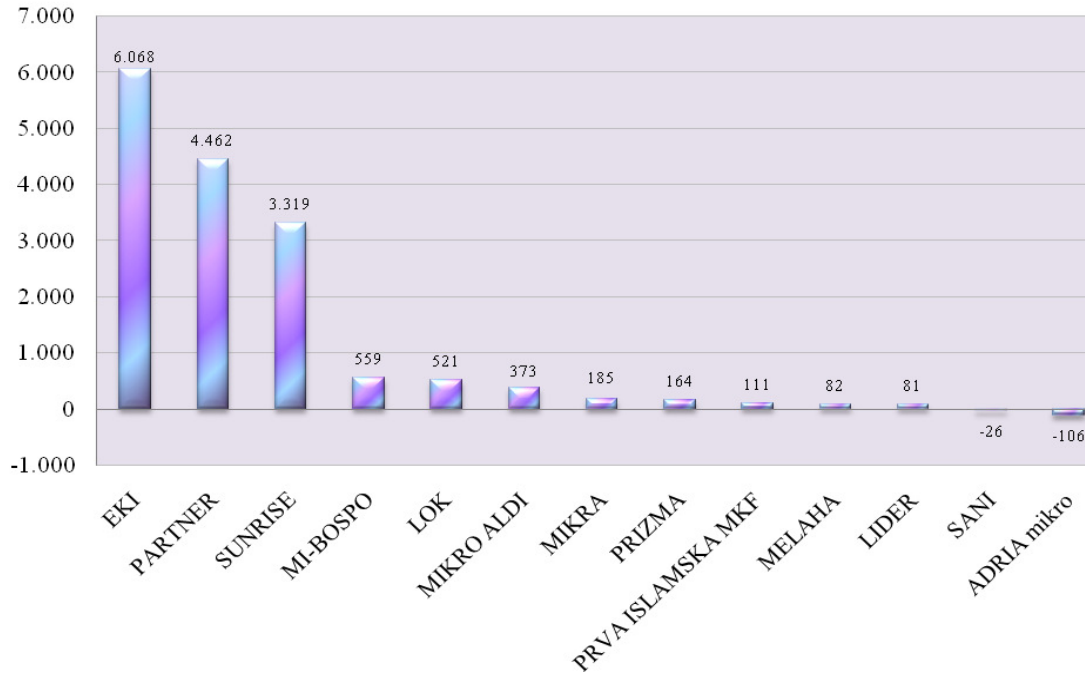
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 31.12.2013. godine u 000 KM**

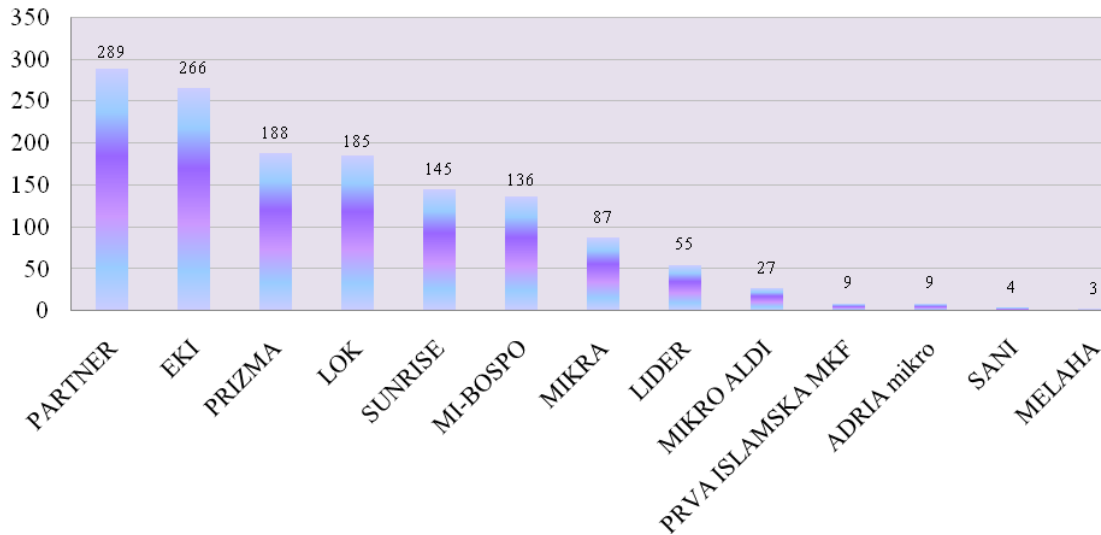
Grafikon 6.

Višak/manjak prihoda nad rashodima MKE, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.-31.12.2013. godine u 000 KM

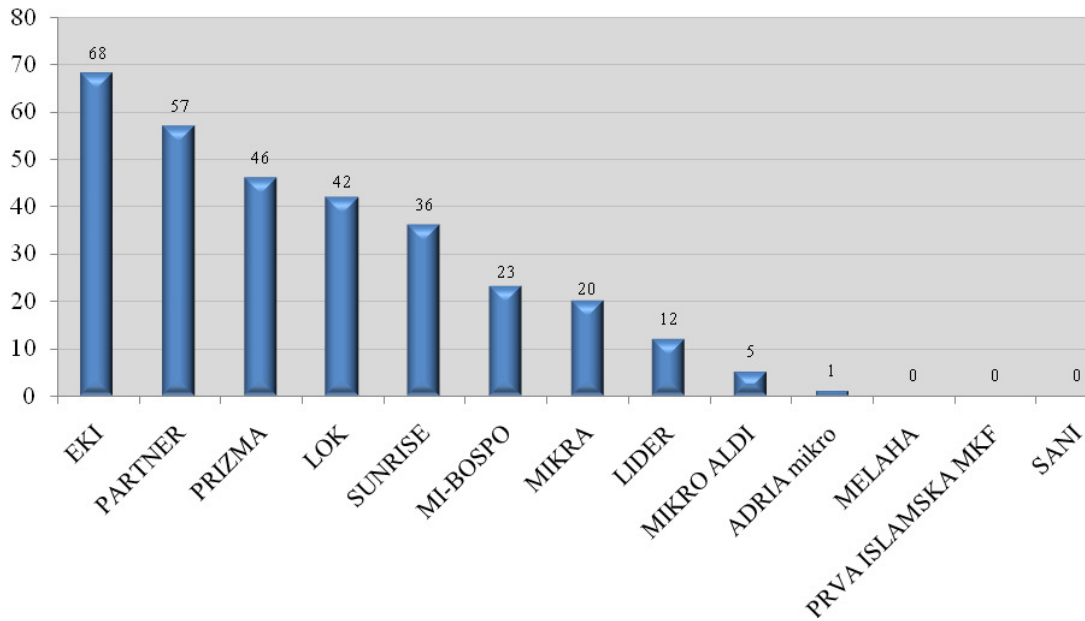
Grafikon 7.

Broj zaposlenih u MKO na dan 31.12.2013. godine

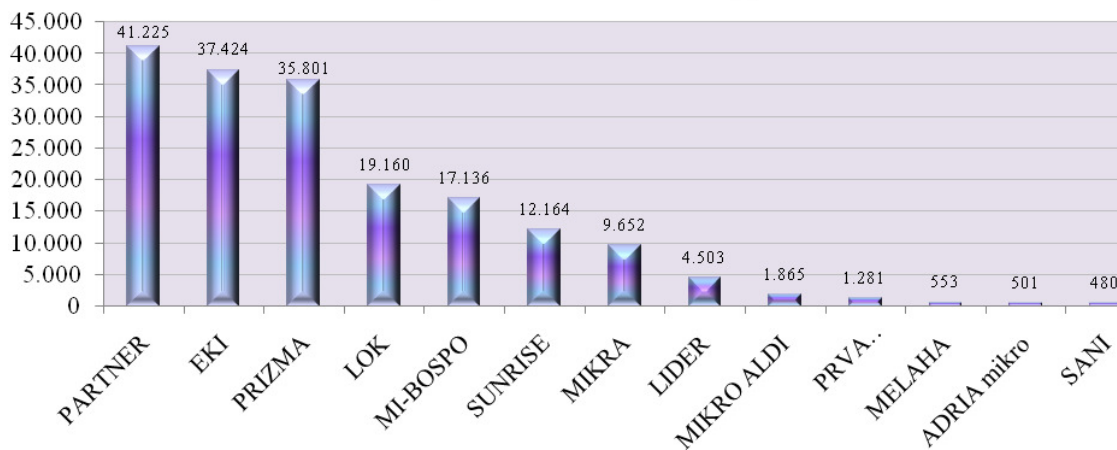
Grafikon 8.

**Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH
na dan 31.12.2013. godine**

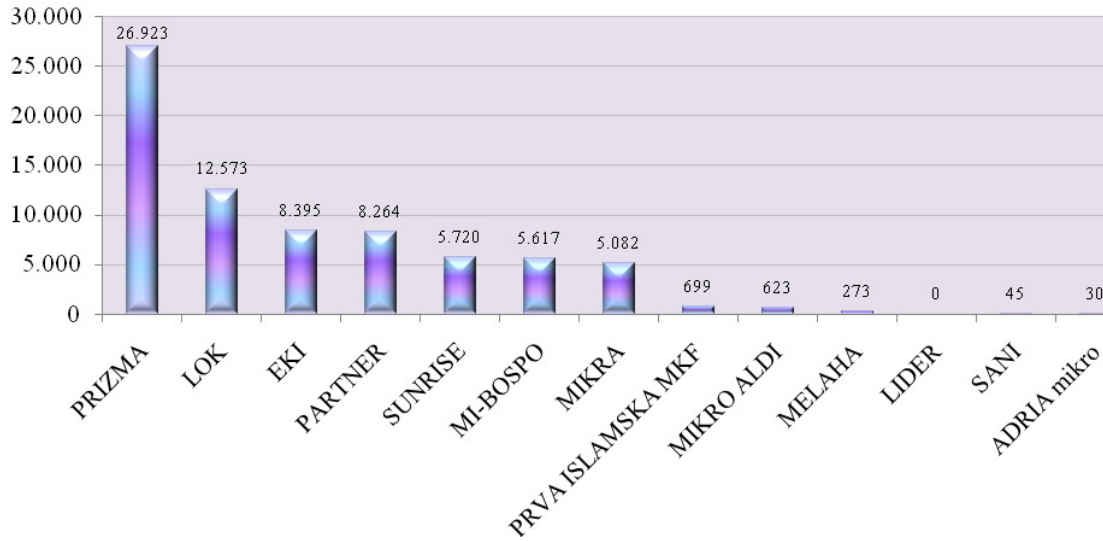
Grafikon 9.

**Broj aktivnih kreditnih partija MKO
sa stanjem na dan 31.12.2013. godine**

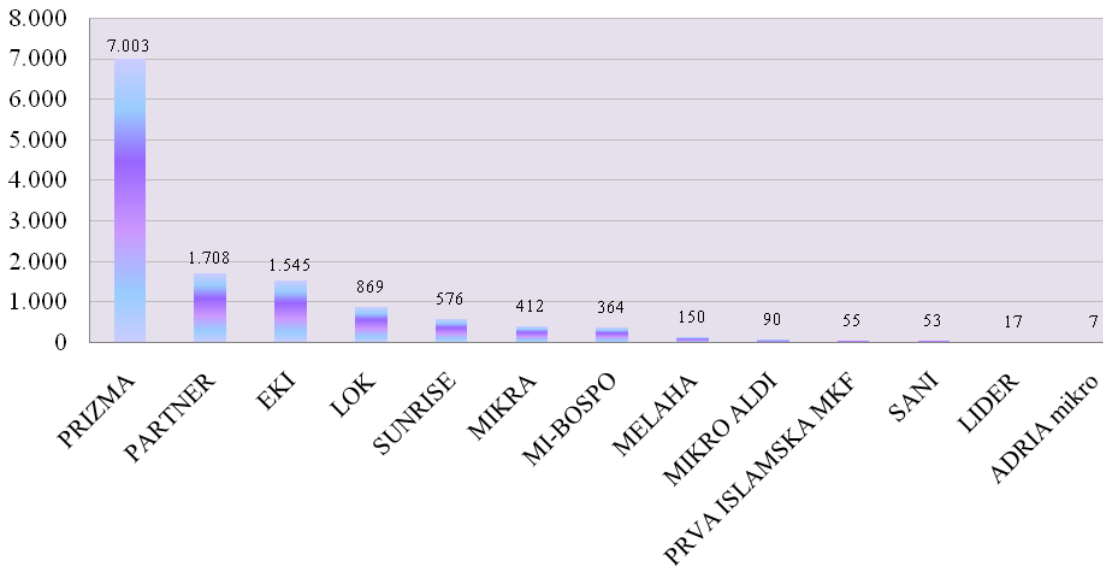
Grafikon 10.

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 31.12.2013. godine**

Grafikon 11.

**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-31.12.2013. godine**

Grafikon 12.

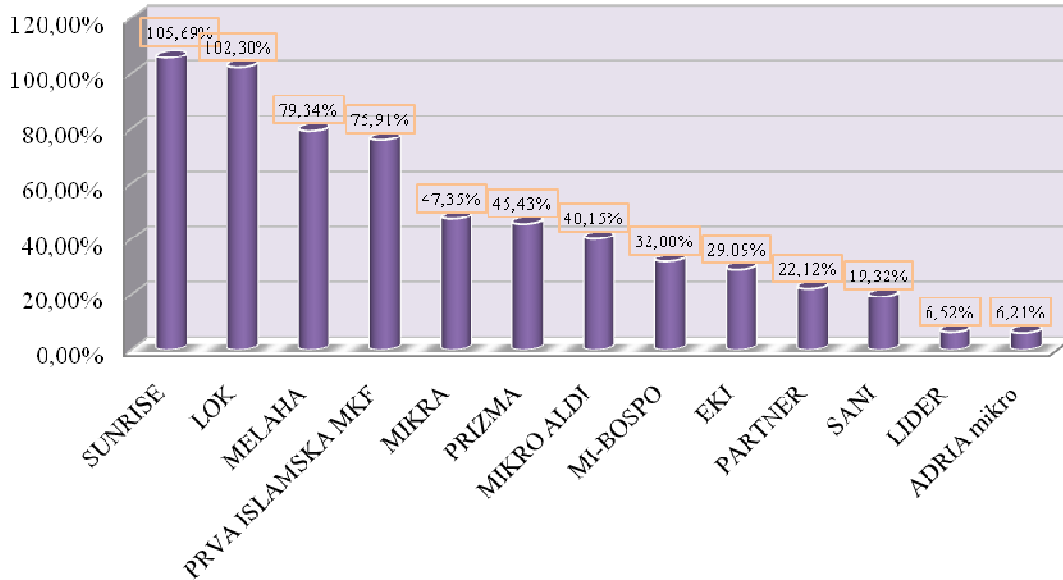

Grafikon 13.

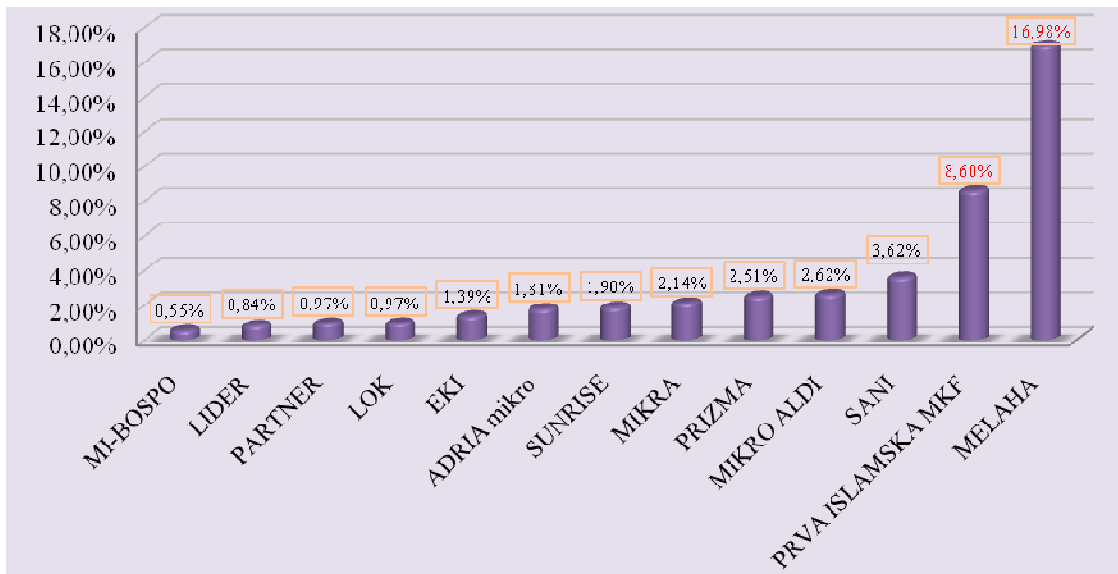
Grafikon 14.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 31.12.2013. godine

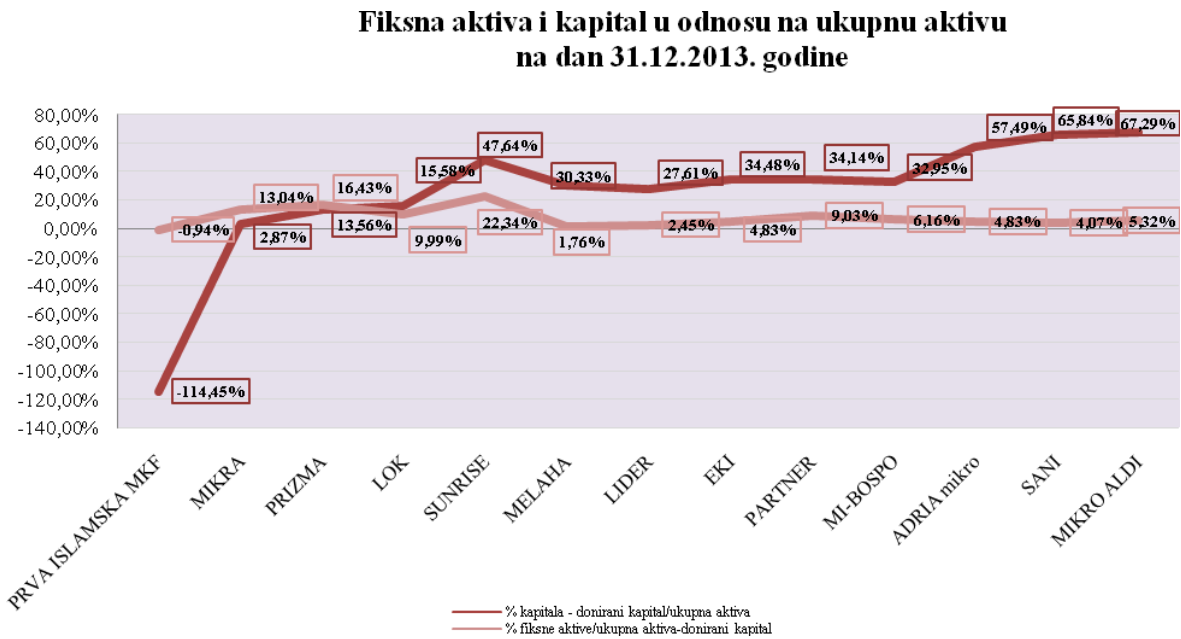

Grafikon 15.

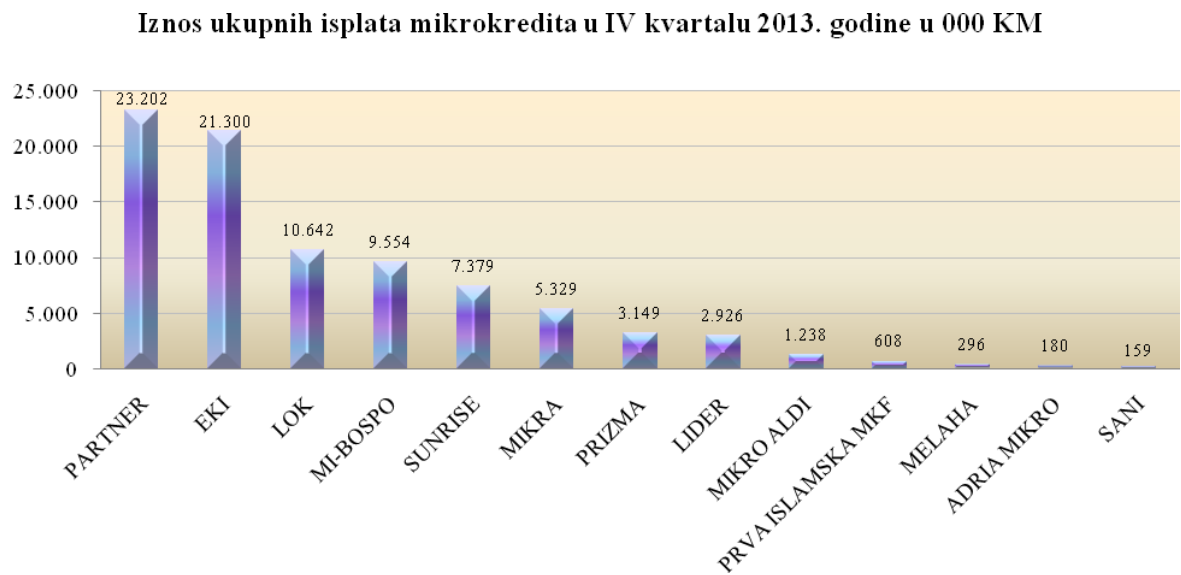
Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2013. godine

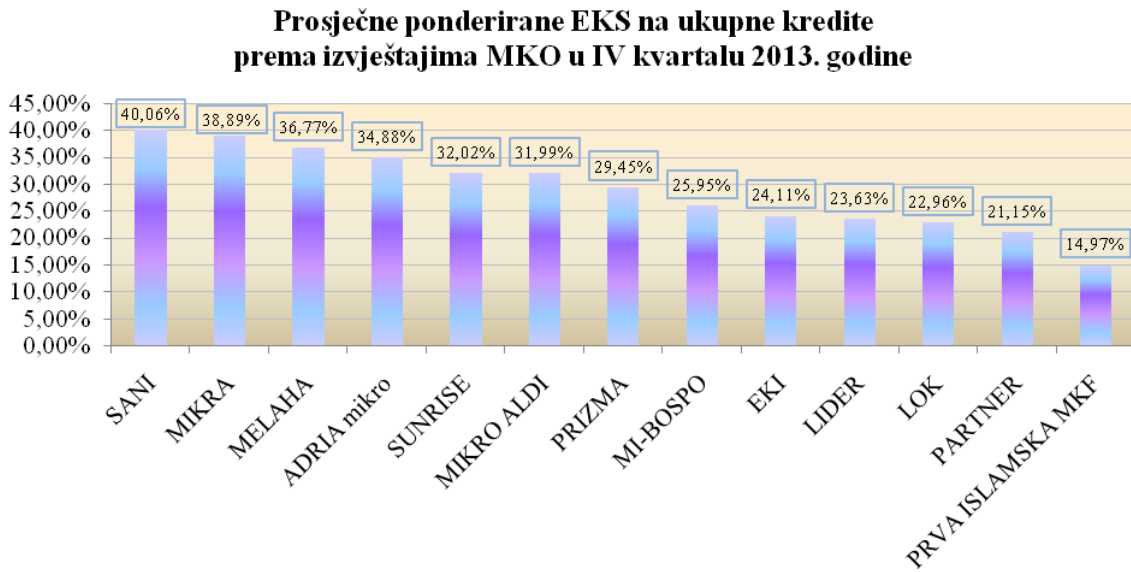
Grafikon 16.

Grafikon 17.

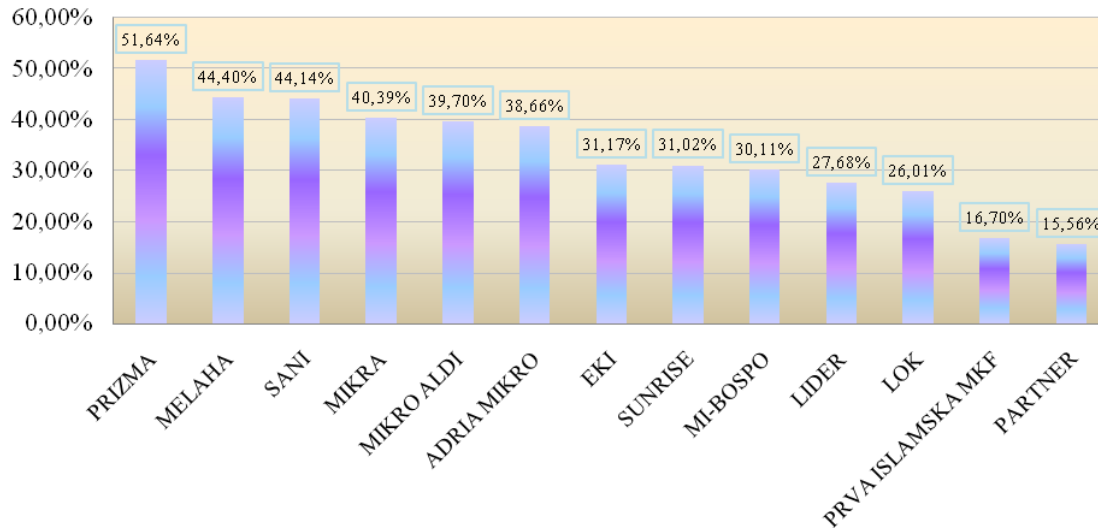

Grafikon 18.

Grafikon 19

**Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2013. godine**

Grafikon 20.

**Prosječne ponderirane na dugoročne kredite
prema izvještajima MKO u IV kvartalu 2013. godine**

